

**PRÆLECTIONES
PHYSICO-MEDICÆ
IN ALMO
CATANENSI LYCEO
HABITÆ AB...**

Agostino Giuffrida, Giacomo
Zappalà

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

1911

1911

1911

1911

1911

DOMINE

NON plurimis, immò nec paucis
utar necesse est; ut ardenti me
Tui patrocinii desiderio teneri
patefaciam. Nullam spem posui
in eorum qualitatibus qui san-
guine nituntur, & Te quidem Duce qui tan-
tum probas; quantum patrare & absolvere
confuevisti. Enimverò meum tuæ laudationis
argumentum foret a nobilitatis thessaris arri-
piendum, sed quum despicere soleas atque
contemnere, quibus redundas Trabeas, Palu-
damenta, Fastus, Dominationes; Patere ut in
hæc excurram. Tua insuperabilis Virtus ex-
cussit me, & excitavit ut Te prius Judicem
venerarer; deinde Protectorem me sanè cun-
ctis iri probatum existimo si tibi me prius
probavero. Qui nostrum ævum cuique facis
invidendum, & nunquam majorem accipis sa-
mam, quam das; uno juvare nutu me pote-
ris;

ris; ut canibus umbram suæ etiam corporis al-
latrantibus eripiar: uno judicio stabilire, ut
indubitabile gestem contra invidiam amule-
tum. Nonne Musas non tam amas, quàm ex-
emplo aliis commendas? Philosophiam non
tam excolis, quàm exornas? Historiam non
tam complecteris, quàm evincis magistram
morum mirificam? Antiquitatem non tam so-
lenter inquiris, quàm eleganter explanas? Ju-
ra sive Naturam & Societatem, sine Religio-
nem spectent, non tam suscipis, quàm pro-
fiteris? Merito igitur atque optimo quidem
jure Te habilitatis meæ Judicem elegi; ut il-
lam meis laboribus gloriam nuncifcerer, quæ
prudenter a gloriosissimo Viris tribui solet.
Eum mihi animum facito, quem ut sis con-
tinenter tui similis, quibuscumque facis huma-
nissimus: exclamem usque, quod sub Te spæ-
ctante pugnavi & si laudi nihil mihi verte-
tur; hoc saltem obtineam, ne incapicem sub-
stinendi Judicii tui; aut sublimium eximia-
rumque tuarum virtutum ignorantem possit
exprobare Posteritas. Religioni, Tibi, Catanz,
Literis, Mihi fac valeas. Dat. Catanz Kalend.
Majis. MDCCLXX.

Additissimus Famulus
Stavrus Zepha.

DE
SOMNIORUM INTERPRETATIONE.

A S S E R T I O.

*Somniorum, si Naturalia fuerint, considerationem
utilissimam existimamus: Medicos enim pos-
sunt de humorum qualitate, redundan-
tia, motu, plurimisque idgenus
affectionibus insinuere.*

*Et quia futuris morali quadam certitudine Curio-
sulos erudire; non prorsus inania, non deri-
denda; si structis agminibus ioc-
runt, aut fuerint Allegorica.*

S C H O L I O N.

*E*fflagitis, ut explicem; an observa-
tione diuturna Somniorum, aliqua de-
mum enata disciplina sit; unde quid-
quam emolumentum Hominibus, an prae-
po-
stera, incondita, monstruosa, futilia pfor-

Aut omnia, quæ Somnus offert: ideoq; Prudenti animis
 haud excipienda; quin exigenda siqua infederunt. Et si
 abrotanum expectare non debet Aeger; nisi ab eo, qui
 dare didicit, & consuevit; tamen ut incredibili meo in
 vos amoris satisfaciam; nihilque occultum habeam,
 quod vobis non denudem, centuriis me Seniorum
 eximam; & cursim frugis sermè expertia pertra-
 ctabo. Non eadem est ætas, quæ olim: & in ca-
 ptandam à divinatione laudem, non eadem con-
 tentio. Lusse non pudet: puderet lulum non in-
 cidisse; at enim incisum jam tum & delector, &
 glorior; quum altiore mente reposui illud Horatii

Insani Sapiens nomen ferat: Æquus Iniqui;

Ultra, quam satis est, Virtutem si petat ipsam.

Sed brevem consilii intermiscere stultitiam stul-
 tum neminem fecerit; nec quibuscumque senectute
 confectis, aperire Junioribus, quæ retinenda,
 quæque sunt dediscenda, fuerit indecorum.

§. II.

SI placeat, ne brevem quidem, ut ajunt, un-
 guem a Cicerone discedere; argumenta, quibus
 ostendatur Somniorum vanitas, habebimus omnia.
 Ubi apud Quinto Fratri dedit patientissimas; sic
 refragatur admittenti quodcumque divinationis ge-
 nus; ut nemo unquam examinatus, cumulatius,
 absolutius, An & verius, Aliorum esto iudicium.
Persius ait Petrarca, de natural. Divinat.
 Sap. 2. *ferat, ac iuvius ipsam Tullianam disputa-*
tionem

tionem aut omittere; aut non aliter, quàm tullianis verbis exprimere. Sed mihi magis amica veritas. Eò, ni fallor, Tullii conatus evadit, ut efficiat; nihil omnino somniis attritendum; quod Deus non est effector Somniorum; quum ejus majestati non videatur convenire; quod nulla rerum societas cum idolis; ut caussarum nempe aliqua, connexio compareat; quod nulla præ observationibus inventa est hætenus, constitutaque disciplina. Singulis orationis hujusce partibus, contrarias oppono, statuoque propositiones: &

§. III.

Affirmo, per Deum excitata non semel, excitarique Somnia. Horum plurima naturali intrinsicè causa generari: morali extrinsecus plurimè. Et sua postremum esse præcepta, Sapientum consensione stabilita. Unam deinceps ab alia studeamus obtinere. Si res postularer, universorum Hominum consensum, Ciceronè vetustiore, adducerem, & cum Plutarcho loquerer, ubi de serâ Numinis vindicta: nempe *Somniorum terribilissima, Homines, divino accidere nutu opinantur, horrorem, ac timorem his, qui secleribus obruti sibi ipsis consci sunt, incutere consueverunt.* Sed nihil omnino causæ est, cur tantopere laboremus; non est enim ex Catholicis, qui Deum Hominibus per Somnia locutum esse non profiteatur: multa porro id evincunt testimonia unum in quo mihi

ficè delector, produco Lactantium Firmianum; Deus, inquit de Opif. Dei cap. 18. *facultatem sibi reliquit, docendi Hominem futura per somnium: nam & Historia, sapè testantur, extitisse Somnia, quorum præsens, & admirabilis fuerit eventus: & responsa Vatum nostrorum, ex parte somniis consistunt.* Sed in Sacris Literis occurrunt fermè innumera: quamobrem indubitabile pronuncio, quum illud Job cap. 33. v. 15. *Per Somnium visione nocturna quando irruit sopor super Homines, & dormiunt in lectulo, tunc Deus aperit aures Virorum, & erudiens eos instruit disciplina: quum illud in Ecclesiast. cap. 34. Nisi a Domino missa fuerit visitatio; ne des insomniis cor tuum.* Successus qui mavult adeat Sacras Literas & erudietur Somniis Abrahæ, Abimelech, Jacob, Laban, Salomonis, Danielis, Matdochzi, Uxoris Pilati, Regum Magorum, S. Joseph, & Aliorum. Ne displiceat audire Alphonsum Nicolai Jesuitam in prima parte Dissertationum super Daniele dissertatione 3. *Che Iddio posse mandare sì fatti sogni, empierà sarebbe il pur dubitare: Egli a sua voglia può muovere gl' interni organi del nostro corpo, gl' interni sensi dell' anima: Ed egli solo può mandare i sogni, o visioni puramente intellettuali dove non opera la fantasia. Che gli abbia mandati a Buoni, a Cattivi; a Dotti, a Ignoranti; a Fedeli, ed Infedeli, il volerlo negare, sarebbe negare le Divine Scritture, che piene ne sono: Egli ha mandati ora immediatamente per se come a Salomone;*

or mediatamente per gli Angioli come a S. Giuseppe : or per apparizione d' altro Uomo come di Macedone a S. Paolo : altri chiari come a' Tre Re Maggi : altri oscuri , ed enigmatici come a Faraone , e Nabuccodossor : altri spaventevoli come ad Abimelecco , e a Lahano : altri lieti come a Giacobbe , ed a Giuseppe. D' altri ne fa conoscere il significato , d' altri nò. In poco , ho detto molto , e quel , che ho detto , tutto è certo , e non ha bisogno di maggiori pruove.

§. IV.

Cur Deus , si providendi causa dat visa nobis , non det vigilantibus potius , quam dormientibus : Et cur non ea significat in somniis , quæ ipsi per nos intelligamus ; aut quorum in promptu securos admodum , certosque habere possimus interpretes ; non est nostrum aut inquirere , aut determinare : quandoquidem infinita numeramus idgenus opera Dei , in quibus tota factorum ratio est voluntas facientis. Ut jure negentur esse a Deo somnia , Ciceroni superesse videtur , non offerri intelligibilia cuicumque ; quum nostra causæ moneamur : sed idem ipse , qui docet præsentionem futurorum Diis tantummodo competere ; unde suaserit , Deos semper locutos Vigilantibus ; aut unde talium præsentionem dari ? Verum excipiat ab ejus ore argumentum : *Quid est , quod iis Hominibus consulens Deus , somniis moneat eos , qui illa non*
modo

modò curâ ; sed nec memoriâ quidem digna darent ? Non enim ignorare Deûs potest, qua mente quisque sit : nec frustra, ac sine causa quid facere, dignam Deo est : quod abhorret etiam ab Hominiis constantia. Itaque si pleraque somnia aut ignorantur ; aut negliguntur ; aut nescit hoc Deus ; aut frustra somniorum significatione utitur. Sed horum neutrum in Deum cadit : nihil igitur a Deo somniis significari, fatendum est. Agè quid est frustra facere ? Operari quod vitiositate Mortalium negligitur, contemnitur, impugnatur ? Utinam nihil eorum negligeremus, quæ patrat Deus in summam nostram Hominum felicitatem ! Novit me hercule Plurimos, donis abufuros, donis tamen cumulavit : & eo quidem nomine, quo Deus est ; & Omnipotens, & Provisor optimus ; non quo est Homo, cujus constantia id agere, prædicatur a Cicero, repugnare ; quum Seneca non immeritò evulget : *Non est magni animi dare, & perdere, sed perdere, & dare.* Stat ergo, Deum scire, qua mente sint plures ; & a beneficiis non desistere. Unde habet Cicero, evidentissima, non autem, ut & Reliqui Philosophorum probabilia, sentire, proponere, decernere ? Nonne fatetur, *Somniorum patrociniûm susceptum a Philosophis, nec iis quidem contemptissimis ; sed in primis acutis : & consequentia, & repugnantia videntibus, qui prope jam absoluti, & perfecti putantur ?* Deus omnium Conditor, omnibus ad philosophandum dat lumina ; deditne his, ut fallum evulgarent, nosque deci-

deciperent? non ita verò. Potuitne Deus nescire u-
 stram in perniciem usurpaturos? apagè tantum ne-
 fas: super hoc tamen hæcenus: quaesiti rationem
 non aliam habeo, quàm Divinum Beneplacitum.
 Si me ultra cogitis, præcipio, ne discedatis a Pe-
 rerio lib. 2. de Observat. Somniorum quaest. 4. Ha-
 bete me hujusmodi vocibus clamantem: *Causam*
esse, arbitror, ut ea re ostendatur; quanto sit Deus
potentior, & efficacior ad Hominem docendum, &
erudiendum, quàm sit alius quisvis Homo: quippe
Homo Hominem docere, nisi vigilantem, audien-
tem, attendentem, non potest: Deus autem etiam
altissimè dormientem, atque somniantem. Quo satis
declarat, se in omnes humani animi vires, ac fa-
cultates summum imperium, & efficacitatem ha-
bere. Præterea ex eodem lib. quaest. 6. Non est ne-
gandum, quædam somnia esse data rectè & obscu-
rè, sed Hominib. gentilibus; qd. eum nempe finem,
ut intelligentiam eorum somniorum; quum non ab
aliis, quàm a Viris Sanctis accipere possent; &
ipso Dei Servos honorarent; & summa Deum re-
verentia, ac veneratione prosequerentur. Siquæ vo-
rò Somnia etiam Servis Dei obscura data sunt,
propterea id factum est; ut eorum sensum, atque
intellectum summo illi studio, assiduis precibus,
multisque lacrymis a Deo flagitantes tandem im-
petrarent. Sed quid Cicero ad hæc, quæ Quintus
Frater cum Diogene, Crisippo, & Antipatro? Si
sunt Dii, neque ante declarant Hominibus, quæ
 futura sunt, aut non diligunt Homines; aut quid
 even-

eventurum sit, ignorant: aut existimant, nihil in-
 teresse, Hominem, scire, quid sit futurum, aut
 non censent esse suae majestatis significare Homi-
 nibus, quae sunt futura, aut ea ne ipsi quidem
 Dii significare possunt. At neque non diligunt nos;
 sunt enim Benefici, generique Hominum amici: ne-
 que ignorant ea, quae ab ipsis constituta & desi-
 gnata sunt; neque nostra nihil interest scire ea
 quae futura sunt; erimus enim Cautiores si scie-
 mus. Neque hoc alienum ducunt majestate suae; ni-
 hil est enim beneficentia praestantius: neque non
 possunt futura praenoscere. Non igitur Dii sunt;
 nec significant nobis futura. Sunt autem Dii, si-
 gnificant ergo: Et non, si significant futura; nul-
 las dant nobis vias ad significationum scientiam:
 frustra enim significarent: neque si dant vias, non
 est Divinatio: Est igitur Divinatio? Isthac tamen
 Alii viderint: me converto ad causam a rebus
 creatis: & inculco iterum cum S. Gregorio lib.
 4. Dialogor. cap. 28. A Deo immitti subinde so-
 mnia non probis solum; sed etiam Infidelibus, ut
 Pharaoni, & Nabuccodonosori; Scripturae nobis
 multis in locis testantur.

§. V.

Phyfica Somniorum causa, quae facilem so-
 lertibus offert significationem; eruitur ab corpo-
 ris ipsius affectionibus ad Phantasiam delatis; vel
 in ipsa hac genitis; indeque Animam ad judicia
 fodi-

fodicantibus. Hæc licet optimè apprehendat, ne-
 quis optimè judicare, quum nequeat examen oc-
 currentium imperare; adhibere nequeat attenti-
 onem. Pro certis quibusdam motibus, in quos A-
 nima percussa vocatur, apprehendit; exin judicat;
 refugit, adprobat. Operandi methodus non alia
 est, quando phantasmata excitantur in Cerebro;
 quàm quando ab organis extra Cerebrum affectiones
 traducuntur eò, ubi Anima sedet pro tribunali.
 Repetite memoria, perceptum quanta sepius à
 Vigilantibus dolorem in pedis pollice, per lacessi-
 tum peculiarem nervulum; quamquam crus totum
 Ipsi omnino desideretur? Quid mirum igitur, ea
 percipi a Somniantibus, quæ in uno Cerebro Ani-
 mæ per phantasmata sistuntur? Solvantur aquei
 humores in extremis corporis humani partibus, un-
 de per nerveas papillas initium habet sensus Ta-
 ctus: irrorent non aliter, atque extrinsecus a-
 quâ sensus hicce perfunderetur: cur non erit so-
 mnium de immersione, aut balneis? & a Somnio
 quis non affirmabit portionis aquosæ redundantiam;
 quæ sudationem aut paret; aut appetat? Papillas in
 palato, & lingua irriget humor biliosus: cur non
 somnium de amarorum esca: & ab infornio non
 decidetur Bilis nimia? Ad radices dentium exci-
 tetur flatus, ut illos firmè separet ab alveolis, cum
 non putabuntur cadere; & ab hoc casu cum non flatus;
 aut ebulliens ibi materia, quæ majorem sibi locum
 expostulet? Ne plura: stimulus in vesicæ muculo,
 vel in podice, de mictu, alvique subductione.

B

com.

commonefacit: & nonnullos cogit ad involuntaria talia
organorum exercitia: nonnullos ad importunam evigila-
tionem, Eveniant isthæc a sensibus extra Cerebrum;
eveniant ab his, qui sunt intus, quoniam una est
phantasmatum generatio, æquo jure somnia gene-
rabuntur; propterea Medici ab somniorum consi-
deratione ritè ferri dicuntur ad humorum ingenium,
exuberantiamve decernendam. En Galenum in pri-
mum Hippocratis librum de morb. vulgarib. com-
ment. 3. *Siquis per somnium videat incendia, bene
offendit flava bilis: Si imbres, abundare frigidum
humorem declarat. Siquis in fetido loco esse putet,
putredinem humorum: Si gallorum gallinaccorum
cristas habere aut rufa quedam, sanguinem exsu-
perare, si caliginosa cernere, status indicat.* Ga-
leno adstipulantur omnes planè Medici, qui ser-
monem de somniis aliquando tenuerunt. Plutarchum
audivisse abundè sit: *Absurdum fuerit, inquit de
tuenda bona valetudine, Corpus crocitanter, Gallos
canentes, & Sues jactatis manipulis insanientes,
velut inquit Democritus, diligenter observare his
rebus ventum, aut imbrem imminere significantes;
in corpore verò motum & exsudationes, & mor-
bi præludia, non animo percipere, aut præcavere;
nec ulla tenere signa, quibus tempestatem in Te
ipso coarcturam præsentias: unde non in cibus so-
lum, & exercitationibus convenit observare cor-
pus, num præter solitum illis gravatim, & illi-
benter utatur; aut contra: num siticulosius, ma-
gisque famelicum sit, quàm convenit; sed etiam illud*

*illud observandum erit ; si quando somnii nec per-
petuus fuerit , nec placidus ; sed inaequalis , & in-
terruptus ; quin insuper somniorum etiam absurdi-
tatem conveniet adnotare ; nam si nefaria , minimè
quæ consuetæ visæ occurrerint , aut crassis humoribus
abundare Corpus , aut Spiritus imus turbatos esse , de-
clarant. Ecquis hinc*

2. *Lumbricos ad certamina motos non est
vaticinatus ? Expedi hic , ut fateamur , non esse
negandum de iis , nos quàm sæpè somniare , quæ
per diem agimus , quæ nota maximè , quæ ma-
ximè desiderata. Specierum autem , ait Fracasto-
rius , quæ Animam movent ; illas primum move-
re , censendum est , quæ actu sunt magis : dicimus
actu magis esse illas , quæ recentes sunt ; & quæ
habitum fecerunt. Illæ , quia Cerebrum est simile
Cytharæ cujus fides cessantis manus impulsu , adhuc
modicum extrema motione trepidant , & tinniunt :
Hæ quia spiritus idolum effingentibus viam , & for-
mulas firmaverunt. Prestigiis quibusdam illust-
inquit Cassiodorus apud Del Rio in Adagialibus Sa-
cris , frequenter ad illa nos pervenire somniamus ,
quæ nimia cupiditate perquirimus : Pauper enim
subito dives efficitur ; criminosus honorabilis inve-
nitur : fruitor alter optato conjugio ; nonnullas
desiderato potitur imperio. Si cantu delectamini ,
audite Claudianum , quem hæc in te & Lucretio Ca-
ro , & Petronio Arbitro præfero :*

Omnia quæ sensu voluntur vota diurno

Pectore sopito reddit amica quies.

Bx

Vx

*Venator defessa thoro quum membra reponit;
 Mens tamen ad sylvas, & sua lustra redit.
 Judicibus lites; Auriga somnia currus.*

Vanaque nocturnis meta cœdetur equis.

*Furto gaudet Amans. Permutat Navita merces;
 Et vigil elapsas querit Avarus opes, &c.*

Habemus igitur in apertissimis duplicem somnionum causam physicam, Animi nempe motitationem in corpus, & Corporis in Animum. Cura, quæ animum vigilantem fatigavit, talem se ingerit dormienti, & metu, desiderio, delectatione ducente nascuntur Idola, quorum series appellatur somnium. Humorū furor, lentor, abundantia, defectus in respondentem suæ potestati phantasiam rapiunt.

3. Ad hanc seriem Idolorum nullo modo concurrere Animam rationalem, sed tantummodo speculari, Quidam opinati sunt: & siquid veri, quod exitu comprobatur, illa perspexit, casu id evenisse, clamaverunt. Ipse non regrediar ad metaphysicam, ex qua reputo indubitabile, Animam agere, ut somnians, & speculari dici queat: & quodcumque Idolum, ut cognitum, esse actum vitalem; propterea non posse admitti, nisi ab Anima, ut effectrice; quam denominat cognoscentem. Trahenda foret in scenam opinio illorum, qui stabiliunt, Animam semper cogitare, & ita opprimi somno, tanquam ignis obducto cinere sopitus, quem si paululum commoveris, rursus ardescit, & quasi evigilat. Si ab Anima, inquit Capzius cap. 7. de Somn. & Vigil. §. 821. tempore

tempore somni omnes omnino etiam obscuræ abessent perceptiones; violaretur Lex Continuitatis, quæ non mundo solum corporeo, sed & spirituum universitati præscripta est: ut cuius saltus (nempe de extremo transitus ad extremum) exulat ab omni eo, quod contingit naturaliter: Esset etiam ingens saltus, si ex nullis in anima tempore somni perceptionibus, repente sub initium expergefactionis tot claræ nascerentur ideæ. At enim Cinis, aut sopire dicitur vim igneam respectu mei; atque id præstat ideo, quia impedit, quominus ipse scintillis invadar: aut respectu ipsius ignis, quem sanè & frangit, & aliquando perdit, quia se agendo inter unam, alteramque succensû corporis particulam motui, in quo situs est ignis, reductatur. Ubinam simile? Tria sunt in exemplo, subiectum, in quod igni transiliendum est; Ignis actione sua præpeditus; Cinis, unde impedimentum: in somno tantum duo licet invenire, Animam, & Cinerem seu vapores, obruentes, in quantum non permittunt percelli, quæ in vigiliis, vehementius. Hoc tamen ostendit non habere in se quidquid facit ad Ideas, sed emendicare aliunde: si non pertingit ad illam, quidquid tandem sit, quod cinere impeditur, non est cur dicatur cogitare aut obscure, aut clarè pro maiore, minoreve impetu ferientium, possunt enim non ferire pro cineris crassitudine. Verum hic non arbitror plura necessaria: revocate, quæ de Ideis, de Animæ effectibus, de harmonia præstabilita, Logus continuitatis, quem

quam offert Canzins, numquam evicit illam; nec evincet unquam Philosophus ejusdem furfuris. Inter Vivum, & Mortuum, nullum est medium: nullum inter quietum, & propulsam projectile: nullum, inter visionem ob palpebras clausas nullam: & hanc clarissimam, ubi suspensæ sunt palpebræ: quod responderet Intellectui, & Vaporibus. Sed acquiescite in nostri sæculi, & ubique gentium commendatissimis ingeniis, Thoma Campailla nimirum in opusculis philosophicis; & Ludovico Antonio Muratori ubi della fantasia umana. Habete primum: *Dir che ciò possa operare il solo caso, è lo stesso che dire, che il caso senza niuna divina intelligenza abbia formato, e disposto questo ammirabile mondo regolato con sì alta sapienza, e ordinato con sì profonda provvidenza. Pretendere, che un' accidentale concorso di fantasmi ne' sogni possa formar nuovi concetti scientifici, proposizioni dimostrative, versi aggiustati e significanti, siccome alle volte ci succede sognando, è un pretendere che gettandosi a caso molte lettere di alfabeto, dalla casuale combinazione possan disporsi sensì perfetti, proposizioni discorsive, epigrammi concettosi. Habete alterum in cap. 6. Che la mente non solo sia spettatrice de' nostri sogni, ma che v' intervenga come attrice, non si può negare. E' succeduto ad alcune persone di formare de' bei versi dormendo. Il P. Ceva fra gli altri nella vita di Lemene Poeta Italiano celebre, ci assicura, ch' Egli sognando ne fece degli assai belli: anzi io posso attestare,*

testare, che nella notte precedente dell' ultimo di
dell' anno 1743- su' l' far del giorno mi parve di
vedere un Cavaliere assai nobile, benchè niuno di
quella famiglia fosse di professione Ecclesiastica; il
quale salito ad una gran dignità, cortesemente mi
esibiva la sua protezione. Commosso anch' io dal suo
dire, mi raccomandava a lui, e mi venne fatto il
seguente Pentametro: *Et quum multa queas, fac
quoque multa velis.* Svegliato lo scrissi tosto, e per
quanto cercaffi nella mia memoria se mai avessi a
fatto altra volta, o letto in alcun' Autore quel
verso, non potè sovvenirmi cosa alcuna: ed era-
no ben moltissimi anni ch' io non avea composta
versi latini. Testor, me pluries, ubi evigilavi, scri-
pisse & versus integros; & argumenta super con-
tinuo in somniis excogitata; quare non probo si-
dem somniorum elevari, adjecti versus græci caus-
sa, ut arbitratur Valeius Maximus in lib. 1. cap. 7.
de Alexandri somnio, & Antipatro filio: scilicet
*versus non derogat somnianti. Pluresne desidera-
tis testes? neutiquam opinor: Sed non prætermi-
tendus Daniel Bartoli e Societate lib. 1. cap. 16.*
nella Ricreazione del Savio; Raccordasi ognun de'
suoi. Io di me sò, essermi più volte avvenuto, so-
gnando, udir recitare componimenti, eziandio ver-
si latini regolatissimi, e di così buona invenzione
e stile; che al riandarne di poi svegliato quel che
tuttavia me ne durava impresso nella memoria, in-
dubitato era che deslo, e caldo non potrei sì spe-
ditamente fornire un simil lavoro di mente, ezi-
dio

zio la metà men buono. Or come dà, ch' altri sap-
pia in un mestiere lavorar con più eccellenza cie-
co, che veggente? Socrate appresso Platone l'ha,
e con ragione per un di quei segreti, intorno a
cui l'ingegno umano fatica indarno, se fatica per
ispianarlo.

§. VI.

N Ec minùs improbandum alterum extremum
quorundam opinamentum, dari nimirum in Ani-
ma futurorum omnium ideas, illasque videri, ad
quas vis pertigerit adhibitâ diligentia, & penetra-
to veluti velamine, quoniam somnis distinctur.
Viget Animus in somnis, ait Quintus Frater Ci-
ceronis, *liberque sensibus, & omni impeditione*,
turbarum, jacente mortuo pœnè corpore: qui quia
vixit ab omni eternitate, versatusque est cum in-
numerabilibus animis, omnia, quæ in natura re-
rum sunt, videre licet; si modò temperatis isliis, mo-
dicisque potionibus ita est affectus, ut sopito corpo-
re Ipse vigilet. Addite Macrobius. *Anima quum*
ab officiis corporis libera est, in latens omne ve-
tum interdum aspicit: nonnunquam tendit aciem,
nec tamen peruenit: Et quum aspicit tamen non
libero, & directo lumine videt; sed interjecto ve-
lamine, quod nexus natura caligantis obducit. His
firmatis magnopere sibi met plaudunt istiusmodi Phi-
losophi, quod ob oculos cujusque ponant Home-
ri, Vigiliique consilium de porta somniorum du-
plici.

pliori. Rem paulò aliùs repetamus, quia non parum jucunditatis videtur habitura. Evaluatur a Somni regia Somniis duplex facta porta est: sed altera *Cornea*, per quam exitus est veris: *Eburnea* altera, per quam datur falsis. Talia sunt adeo fixa, & indubitata; ut sentire aliter sine errore, & ignoratione vetustæ Sapientiæ non liceat. Discriminis rationem afferunt plurimi; ne, inconsultò summis Poetis excidisse divisionem, dicere compellantur. Quam cornu oculorum ingeniam refert: Ebur dentium; & quæ videntur; multo sunt certiora; quàm quæ audiuntur; non immeritò factum, ut vera Somnia per portam *Corneam* egredi, Inania per *Eburneam* evulgentur. Currant documenta tam egregiorum Poëtarum non aliter, atque carmina pleno alveo, secundissimo vento; mihi aquam herere non dissimulem: nec fingam mysteria, quò sustineam, Antiquos veritate, rectaque veritatis aperiendæ methodo nunquam excidisse; licet illam ob Improborum vanitatem infuscaverint. Si considerarentur Somnia a motibus per aures exceptis; & a motibus per oculos genita; probarem portarum ejusmodi multiplicitem; sed portarum mercedem, quæ dant aditum ad regiam; non autem exitum, postquam in intimioribus caput extulere. Novi & experimento multiplici; & clamante Thalete Milesio, tantum a mendacio distare veritatem; quantum oculi recedunt ab auribus: sed Macrobiū tanti non fecerim, ut *profligata* ratione suscipiam, quia proditur veteris, & *ruditi*que

rudique Hominis auctoritate; & inanem, qualis
reapse est, fabulam contentiore voce non profe-
teari. Producit Virgilius Aeneam almae Veneris fi-
lium; facitque his loquentem, ut somnium ape-
riat:

Talia jactabam, & furcata mente ferebat:

Quum mihi sa, non amictu oculi, tam clara videndam

Obvoluta & purpurea per noctem lucces resulsit.

Continuis, strosque hanc insuper addidit ore:

Aspices namque omnem, quæ nunc obducta tuenti

Mortales hebetat visus. Tibi, & humida circum

Caligat, nubem cripiam. En phisophiam.

Dormiens impeditur, & cognoscendis veris, quæ se-

cum portat Animas, nubes humida, & hebetante

visus Mortalium. Si nubes attenuatur, jam vis

intelligentiæ pertingit ad verum, a quo nostris cri-

minibus remouetur. Quid si longissimè est a verit-

tate, nostros Animos ob poenalem caliginem non

assequi omnia, quæ secum ferunt? Quod *Animus,*

inquit hic Del Rio in Disquisitionibus Magicis, *no-*

tiones quasdam ex alia vita secum allatas in cor-

pus intulerit, fidei dogmatibus alienum est. Sed

istiusmodi poetica trahimur, nihil enim in-

is ultra fabulam, seu nihil ultra Poetæ arbitri-

rium somnium. Ipse Æneas, ut ab inferis ad su-

peras auras referatur, quasi falsum, inaneque so-

mnium per eburneam portam egreditur

Hic ubi tum Natus, Anchises, undæ Sybillam.

Prosequitur dictis, Portaque emittit eburna.

Quorum ista? Ecce Ruxum ad Serenissimum Del-

phum:

phantum : *Quod Virgilius Aeneam eburnea porta
emittit ; indicat profecto , quidquid a se de illo in-
ferorum aditu dictum est , in fabulis esse nume-
randum.*

§. VII.

Loquar ad experientiam , & verbis quidem Do-
ctoris Angelici in pr. par. quest. 84. *Manifestum
est , quod ut Intellectus actu intelligat non solum
accipiendo scientiam de novo ; sed etiam utenda
jam acquisita , requiritur actus imaginationis. Vi-
demus enim , quod impedito actu virtutis imagina-
tivæ per lesionem organi , ut in phreneticis ; &
similiter impedito actu memorativæ virtutis ; ut in
lethargicis , impeditur Homo ab intelligenda in
actu etiam ea , quorum scientiam præcepit. Unde
ad hoc , ut intelligamus in actu , non sufficit ipsa
conservatio specierum ; sed oportet ut eis utamur
secundum quod convenit rebus , quarum sunt spe-
cies ; & ideo necesse est , ut convertamus nos ad
phantasmata. Ubi peragi negotium debet , assurgunt
humores , quibus imaginum organum illigatur , &
languet ; nec ulla sunt vera phantasmata , quia spi-
ritus induere sibi species objectorum perfecte non
possunt , negantibus operam fibris ob torporem ,
& mollitudinem : sic in multo cibo , potuque gra-
vatis. Si remissior erit oppressio a causis inducen-
tibus somnum , apparebunt quidem Phantasmata ;
sed incomposita & distorta ; & pro gradu molli-*

tudinis fibrarum remanet plus minusve libera Imaginatrix. Hinc eruitur quod Intellectus, ut assequatur verum, niti prius debet in remotionem impedimentorum, quæ molliunt, obruuntque fibras organorum, vimque spirituum animalium frangunt. Accipite ex Fracastorio: *Applicatio Animæ non satis firma, & constans est, tum quod Anima in somno, otium agens, & quiete congaudens omnem intentionem negligit, tum quod partes, quæ applicari, atque intendi debent, malè dispositæ sunt. Intentioni enim requiritur spirituum multorum unio, & nervorum, ac membrorum sentio: in somno autem spiritus pigri sunt, & graves; nervi laxi, & languidi; similiter & membrana; quibus de causis Anima non multam applicationem facit ad res, & rerum conjuncta. Si hæc sunt maxime probabilia, errare illos existimo, qui sibi persuadent ita in quiescente a sensibilibus animo representationem quamcumque fieri; ut in aqua quieta facile redditur quæcumque figura: Attentio non admittit quietem, & laxitatem, pro quibus magis, minusque vivax est representatio: hinc quantum necesse est, quomodo evenit ut affirmet quidam esse omnino somnia, quæ dormiendo videt. Me non præterit Digbaeus ubi hæc satur: *Quum Homo in somno quietus quodammodo sit, contingit, ipsum de visis interdum rectius judicare, quam quum vigilet. Anima siquidem non perturbata ex natura sua objectorum obversantium, quam habent ad veritatem primè, clarius percipit, & latenter dirigit;**

rigit; inde fit, ut futura, vel absentia, quæ dis-
 scursu eliciisse non poteramus Vigilantes; in so-
 mno interdum percipiamus. Non præterit Cartesius
 de Homine parte 5. num. 102. talia edisserens:
*Imagines quæ tempore somni formantur, multò ma-
 gis distinctæ, ac vividæ esse possunt iis, quæ for-
 mantur in Vigilia: sæpè in somno ubi Culex nos
 pungit, ictu gladii nos pungi somniamus: ubi toto
 corpore satis tecti non sumus; nos omnino esse nu-
 dos somniamus: & ubi sumus plus satis tecti strag-
 gulis, monte nos obrui putamus.* Sed tantis Philo-
 sophis non vincor, ut admittam perceptiones in
 somno esse universim vividiores; & somniantes
 elicere universim melius quasdam veritates: quàm
 Vigiles. Universim inquam, ut debent: si Homo
 semper est quietus, ex accidenti perturbatus
 in somno; semper melius de visis. judicaverit, in-
 terdum minùs rectè; præsertim quia id. pro sua
 ipsius natura operatur, qua se latenter in verita-
 tem recipit. Si culex nos pungit; & cerebri fibræ
 tentæ spiritibus propiùs evigilationem sunt; aut
 si contentio cum inimicis erit in somnio, poterit
 ictus culicis per phantasmata gravior objectari: sed
 plerumque, ne Cimices quidem, omne corpus
 moribus turpificant; imò nec æstiva tonitrua
 percipiuntur. Essemus ad arripiendas disciplinas in
 somno aptiores, & maximè in libertate gloriare-
 mur; quia satis idonei ad rerum examen impe-
 randum; & cognoscendum nexum objectorum.
 Nec Dei potentiam commendaret, docere per so-
 mnia,

ma, ut superius commonstrare studuimus. Pergamus igitur per hæc.

2. Locus in cerebro alius est iudicando accommodatus; alius apprehendendo, pluries enim falso apprehendimus dari in angulo domus Tubicines; & iudicio recto iubemus, excludi propter capitis molestiam. Putant Delirantes muscas ante oculos; falli dicimus; & miramur manibus propriis abigentes. Cur evenire negabimus in somnis, ut reluctemur phantasiæ; negemusque assensum, ubi sedes iudicii paulò constantior fuerit; & Spiritus Animæ paullo obsequentiores; ut quamdam sustineant attentionem? cedant inde: redibit intacta methodo somnium. Siquis autem dormiendo, sic aliqua peragat; ut ne Vigilans quidem elegantius absolveret; attribuendum id arbitrer vividiori, & recta proponenti Phantasiæ, Iudicio non libero sanè; sed non multum obruto. *Per modum quo sensus solvitur, & imaginatio in dormiendo*, inquit S. Thomas in pr. parte quest. 84. articulus ad secundum. *liberatur iudicium Intellectus; non tamen ex toto: unde illi, qui dormiendo syllogizant; quum excitantur semper recognoscunt se in aliquo defecisse.* Audiatur S. Augustinus lib. de Immortal. Animæ cap. 14. Somnus, *& si corporeos sensus claudat, non tamen adimit animo vel sentiendi vim, vel intelligendi: nam & imagines sensibilibus præsto habet tanta expressionis similitudinis, ut eo ipso tempore discerni nequeant ab aliis rebus, quarum imagines sunt; & siquid intelligit, æquè dormienti ve-*

TUM

rum est, ac vigilantibus: nam verbi gratia si per somnium disputare sibi visus fuerit, verasque rationes secutus disputando didicerit aliquid, eodem etiam ex pergefacto incommutabiles manent; Nec quæ dicta sunt hætenus, evincere solummodo videntur, somnia non posse alia esse, quàm quæ res aliquando cognitæ pariant. sæpè id quidem; sed non desiderantur historiæ, quibus evincatur contrarium. Novi quemdam, ait Veremundus Guss. par. 3. tract. 3. n. 1485. apprime literarum studiis addictum, qui a pueritiâ usque ad provectam ætatem sub omni somno siue longo, siue brevi, somnia habet continua; rarissimè tamen de iis ipsis studiis, quæ tractat. Verùm quia Judicio non omnis potestas eripitur; admittendum est, fieri ab arbitrio quamdam phantasmatum combinationem cum majori, minorive nexu inter sese: quare nihil mirum si Tibi alas affixas arbitreris, ubi spirituum agilitate in volantis conditionem per phantasmata perductus es: novisti quondam alas volatilibus accommodatas, has Tibi aptas judicio præpostero, & nullò conjunctorum examine. Motus humorum potest colores evariare: impressiones habere; etiam inæqualiter, figuras quasdam abscondere, quasdam addere, alias minuire, alias offerre grandiores.

§. VIII.

Talia casu, in quantum non physico nexu, & dirigente libero intellectu, copulari, a veritate non ab-

abludit : expendamus tamen oportet ; utrum illa carminum confectio, syllogizatio illa , quæ somnio peragitur : immo & somnium respondens futuro, intelligendum sit , respondere taliter casu ; ut vel hinc definiantur Inanissimi Hominum , qui a somniis quidquam pollicentur conjecturos. *Avrei dovuto*, inquit Campailla , *in questo ragionamento esaminare l'Arte d'indovinare per mezzo de' sogni : ma come questa non ha niun probabile naturale fondamento ; parmi recar pregiudizio al savio prudente Leggitore , ed alla stessa facoltà filosofica , impiegandola a confutare seriamente una scienza così insufficiente, e superstiziosa. L'averarsi alle volte qualche sogno è , raro da Dio, spesso dal genio demoniaco ; ordinariamente dal caso.* Verum ut tanto Viro satisfaciamus, atque ejus similibus, trahimus ob oculos illam somniorum partitionem ; Alia nimirum representare, quod eveniturum est, quale præsignificatur. Alia per metaphoras, & ænigmata. Audiatur Vallesius in Philosophia sacra : *Velut quum Vigilantes loquimur, aut cogitamus, aliquando id facimus per proprias appellationes, aut notiones: aliquando per figuratas, velut per similitudines, & allegorice ; ita etiam somnare ; atque ita aliquando opus non est Interprete somniorum ; sed illud ipsum, quod somniatur, significatur : Aliquando opus est Interprete, qui colleat similitudines, ac translationes.* Perquirendum igitur, an casu recta sint carmina, verborum significativa ; casu mirabilis, & ad propositum

tum syllogizatio; casu vidisse in somno singula, quæque diu perspiciuntur. Non placet in hanc scenam adducere plurima sanctis e Paginis eruta; ut excludatur multitudo successuum casualitas: nolim implicari mysteriis, & divinis revelationibus: propterea prophanis utar exemplis ad somnia sine ænigmatis; & somnia quidem, quæ necessarium est admittere, nisi velimus omnia reliqua Historicis negare, annalesque comburere. Ipse cum Tacito lib. 2. Historiarum, *Ut conquirere fabulosa, & fictis oblectare legentium animos procul gravitate crediderim; ita vulgatis, traditisque demere fidem, non ausim.*

IX.

Calpurnia Cæsaris Uxor, hunc de somno vidit multis confectum vulneribus, inque suo sinu jacentem. Somnii atrocitate vehementer exterrita, rogare illum non destitit; ut a curia die proximo se abstineret; non admisit; Senatum adiit: Parricidarum manus illatæ sunt. Testantur Suetonius, Plutarchus, Valerius Maximus, Alii.

2. Simonides quemdam projectum mortuum, humavit. Hic per somnium admonetur, ne se navi, quam erat conscensurus, concedat, aliter foret pereundum: nave abstinuit: perditæ sunt cœteri, qui navigarunt. *Fefellit hic vulgare proverbium, inquit Petrarcha, perdi beneficia, quæ de sanctis sunt. Itaque hunc tam gratum, & tam vi-*

lis busti tam bene memorem; nobiliore, ac stabiliore monumento Poeta egregius immortalium poemate amplexus, honestavit. cap. 32. de divinit. Longe alium habuit exitum Pausanias, qui, apud Plutarchum, Cleonicen Virginem stupravit; & quum noctu emisisset; ac suspitione correptus peremisset, Eam saepius in somnis assistentem, ac dicentem vidit.

Adfis judicio, mala res injuria valde est: quumque Phasma haud desisteret; sed assiduis illum terroribus perturbaret, ac molestaret; Heracleam ad animarum navigavit expiationem, placationibusque nonnullis, ac inferiis Puellae animam evocavit; Quae quum in conspectum venisset, finem malorum futuram praedixit, ubi Lacedemonem pervenisset. Quod quum ille applicuisset, confestim vita excessit.

3. Duo Archades una iter facientes, ubi Megaram venerunt, divertere ad Cauponem alter; alter ad Amicum. Huic in somnis adesse visus Ganeo, qui rogabat, ut auxilio veniret, quod sibi a Caupone pararetur interitus, surrexit a somnio, & animo revocato, Visum inane putavit; recubuit. Repetit Amicus, iaculatque: Vivo non subvenisti; mortem meam inultam esse, ne patiare: sub stercore in plastro jaceo. Commotus somnio fertur mane ad portam, & Bubulcum interrogans, quid esset in plastro sub stercore, patefacit rem: afficiturque Reus poena debita. Haec Quintus Frater Ciceronis a stoicis perpetua traditione.

4. Alexander Macedo assidens amico Ptole-

mzo

mox graviter vulnerato, somno est consopitus: tum visus ei dicitur Draco, qui radiculam ore obtulit; & vocibus indicavit, unde similem erueret: spondit Aegro valetudinem. Quæsitæ, compertæque radix, Ptolemæum, plurimosque alios, pariter affectos, revocavit. Et si ridet Cicero eo præsertim, quod ore tenens radicem, loqui refertur Draco; quum id, ne disertus quidem Vir, exsequeretur: tamen affirmo cum Petrarcha *Nihil non facile somnianti! Quid enim magis in Demosthene miramur, quàm dum pleno lapillis ore perorantem legimus?* Et si prætereundum arbitror, quod Medicis omninò ingratus, Augustinum Mascardi in prolusionibus ethicis; habet sanè in decima fol. 365. *Universam medendi artem somniorum beneficio coaluisse primum, non Jamblicus modò; sed apud Artemidorum permulti; atque adeo justis curationum libris, quas per somnium accepere Geminus Tyrius, Demetrius Phalaræus, Milesius, Artemon, ostendit: tamen jubeo, memoria diligentissimè custodiri; quod Æsculapio, Serapidi, Amphiareo fuisse in somnis divinitus revelata morborum remedia; narrantibus Philostrato, Strabone, Paulania; quamobrem latendum cum Marsilio Ficino in Jamblicum, de Mysteriis; quod in Æsculapii templo accipiuntur somnia, quibus morbi curantur: Ipsaque Ars medendi somniis est comparata divinis; oho! divinis.*

5. In amplissimum volumen excrescant, quæ scribimus; si recensere ab Historiis insomnia non

desistimus : contenti sumus paucis recentioribus ; dignis verò fide prorsus indubitabili. S. Augustinus, quum esset mediolani, de Eulogio discipulo suo reportat somnium. Explanaturo Eulogio locum difficilem Ciceronis, obrepit quies : sub hac adesse visus Augustinus, & explicasse, qua explicatione usus est die sequenti : *Somnianti Ego illi, quod non intelligebat, exposui; immodò non ego; sed imago mea, nesciente me, & tam longè trans mare aliquid aliud sive agente, sive somniante; & nihil de illius cura omnino curante: quomodo fiant ista, nescio; Pater vita functus apparuit Filio per quietem, indicavitque solutam nummorum summam, ad quam postulabatur; & syngropham archula conclusam: hac arrepta, non potuit ampliùs obstringi. Ex eodem S. Augustino.*

6. Franciscus Petrarcha epist. 74. ad Joannem Andrea Bononiensem, duo enarrat somnia, quæ tanti Viri verbis arbitror, apponenda : *Nocte quadam usque sub auroram pervigil, somnum tristem fatigatis tandem oculis excepi: Imago graviter ægrosantis Amici affuit, cujus ad aspectum horrendus edens gemitus, Socios excivi, qui, sicut post ex iis didici, ut dormientem me viderunt, & si gravi aliquo somno implicitum cogitarent, longas tamen vigilias miserati, turbidam me, quàm nullam quietem suscipere maluerunt. Æger autem amicus ad me accedens, lacrimas meas leviter abstergere, videbatur; & orare, ut dolori, quem ex falsa caussa suscepissem, finem facerem: quumque ego dictum*

dictam refellere, & multa adversus fortunam meam dicere pararem, interrumpentem querelas meas audire illum, videbar; & dicentem, Tace: quidquid dicturus es, scio: sed an ades? Qui colloquium hoc nostrum dirimat, illi, oro Te, salutis meae spem restitue, & sic habeto: Me nequaquam ex hoc morbo periturum esse; nisi deseror. Hac inter, cubiculi ostium strepuit; quo sonitu, & Imago pariter, & somnus evanuit. Amicus meus ex ipsa mihi Morte restituitur. Jacobus de Columna non parvo terrarum spatio distractus, per quietem incommutatus apparuit; & hunc ipsum hori, unde Tibi scribo, rivulum, translibat: obviam ferebar admirans, & de tam multis interrogans, unde; Quò pergeret: & ut ducerer, instabam. Ille me semel & iterum manu opposita suaviter repulso, tandem alio & oris habitu, & vocis sono: Desine, ait, nolo te nunc comitem, Figo oculos, atque ex angui pallore mortuum agnosco, & metu, maestitiaque tactus, exclamo ita, ut eo ipso memento temporis experrectus, accentus ultimi mei clamoris audierim. Diem signo, rem omnem, & praesentibus Amicis narro; & absentibus scribo. Post vigesimum quintum diem nuncius ad me mortis allatus est: collatis temporibus coipso die, quo vita decesserat, sic mihi illum apparuisse conspicio.

7. Cur tantus Vir omnem doceat somniis esse negandam fidem, vel ab his non assequor. Habeo confirmantem non inutile, nec supervacuum exemplis cognoscere, unde prius effectum est, ut
etiam

etiam doctos Homines interdum somnia conturbant; & profitentem humana observatione id evenisse: audio tamen pariter exclamantem: *Mirares dictu! quum in reliquis actibus Mortalium, unicum mendacium multis veris suspicionem falsitatis afferat; Somnus solus est, cujus unum, idque temerarium, atque fortuitum verum innumere mendaciis fidem querit.* Eidemne queram constantem, indubitabilem? apagè: dixerim. Quod factum est, fieri potest. Hinc est etiam, cur Ciceronem convellamus. Vidit per quietem Puerum vultu ingenuo, & modesto, de Cœlo in terras catena aurea demissum: eique, quum ante limen Capitolii vestigia pressisset, flagellum a Jove traditum. Inter Domesticos recensenti somnium, & ad aras, supervenit Augustus cum Avunculo; atque illum contemplatus Cicero, esse, quem per somnium vidisset, asseruit. Nonne comperit, qualis quantusque fuerit Augustus per somnium indicatus? Sit & aliud: Exul in villa somniat incommutato sibi, ac deserto, Cajum Marium occurrisse: accepta exilii injusta causa consolatur: apprehensum dextera tradit Licetori proximo perducendum in Ædem Jovis Marianam, unde spes fortunæ melioris. Evanuit. Eventus ostendit in eo loco factum revocationis in Patriam Senatus Consultum.

7. Antonius Flaminius doctissimus Vir Genæ mutuatus librum; ut redderet, invenire non potuit, nisi per somnium. *Videbatur sibi*, ait Fracastorius,

castorius, quædam e domesticis Ancillis librum tollere e lectulo illo, in quo Ipse librum reliquerat, quem quum vellet Puella in mensam quamdam transferre; cecidisse, & fractam fuisse tabulam alteram, qua contegebatur: quare Ancilla videbatur abscondisse librum occulto loco. Placuit manderi librum inquirere, & ab Ancilla narrata eo sunt ordine singula, quo in somno efficta.

8. Helena Mater Cardinalis Bembo in somniis commonefacta Filium vulneratum iri a Competitore in digito minimo sinistræ manus: aperuit fomium: non obtinuit a filio, ut sibi fides haberetur; restititque precibus contendentis illum a judicio revocare. Processit igitur Filius in judicium, & ab Altercante percussus est gladio digitum minimum a Genitrice præmonstratum. Ex Fracastorio, Muratore, Aliis.

9. In vita S. Gregorii Turonensis Archiepiscopi narratur, quod Pater ejus Florentius simili, quo Tobias modo, fuit curatus. Gregorius vidit in somno Personam interrogantem; utrum Tobie librum haberet: respondit; nequaquam: qui ait: Noveris hunc fuisse cæcum, atque per filium ex jecore piscis, Angelo comitante, curatum. Tu ergo fac similiter; & salvabitur Genitor tuus. Hæc ille Matri retulit, quæ confestim Pueros ad armen direxit: Piscis capitur, quæ de extis jussa fuerant, prunis imponuntur. Non fefellit Virum eventus.

10. Quam facillimum foret ad fastidium enumerare hujusmodi somnia: Et, si unus aliquis e

cor-

cordationibus non esset, qui suum adjicere posse calculum, & proprio medius fidius, experimento nequiret: paterer clamantes cum Tullio: *Quid est tam incertum quàm telorum jactus? tamen, nemo est, quin sæpè jactans, Venerum jacias aliquando; nonnunquam iterum ac tertium: num, igitur ut inepti, Veneris id fieri impulsu malumus, quàm casu dicere?* Dicat fieri casu; qui similibus aliis in rebus Casum agnovit; qui potest Casui tam frequentia, tam mira, tam ordinata concedere. Ipse cum Fracastorio affirmarim: *Quod casu hæc fiant, supra verisimilitudinem videtur; & non possum existimare:* quare utcumque Alii philosophentur, fugiam ad Custodes Angelos, eoque vocem Moralem Causam propter imputationem ordinati, & veritatem præeuntis phantasmatis. Pro Fide Catholica firmatum est, singulis Homini- bus quum Fidelibus, & Justis; quum Infidelibus, & Iniquis, dari ad sui custodiam singulos Angelos ab ortu ad interitum usque. Hi Clientem illuminant, instruunt, impellunt ad opera bona; & pericula non Animæ tantum, sed, & corporis anteverunt. Et quia implent ministerium, ut non amittant faciem Dei, scientis omnia; in hoc assequuntur futura, quæ licet; præmonstrantque. Nec dubitarem affirmare a Dæmonibus offerri plurima, quæ aliunde, quàm a Deo conjiciantur. Habeo super his duces innumerabiles; præ cunctis tamen placet adhibere Pererium: *Potest Dæmon- naturales effectus ex certis causis aliquando neces- sario*

*farid perventuros : potest quacumque Ipsemet postea
facturus est : potest tam presentia , quàm præteri-
ta , quæ Hominihus occulta sunt cognoscere , & Ho-
minibus per somnium indicare. Ne prætereat ; fu-
tura suggerere , negat Dæmonibus , quia non ha-
bent ; in quo cognoscant. Verùm ad somnia qua-
indigeant Conjectorum diligentia , studio , cona-
mine , habilitate : At enim video desiderantes ex-
emplum aliquod Angeli Custodis operâ expedi-
tum. Habete*

II. Ex Hieronymo Bascape Mediolanensi in
sacris ephemeridibus sub die septimo Aprilis. A-
pud Longobardos Petro Ranci visus per quietem
adesse , Civitatis , quain incolebat , Episcopus , il-
lumque in vivendi societatem adsciscere , & renu-
tantem ægrius ferre ; quamobrem ne discedat
inofficiosus : Quum liger , ait , matrimonio , fi-
liique mihi sint curæ , ante mensen inire nequeo
pactionem. Excipit promissum Præsul , vultuque
composito vanescit. Petrus domum redire conten-
dit , uti somniat : Sed elegans & moris antiqui ,
seu in speciem probatissimi Vir impedit ; rogatque
unde venerit : enarrat ille successum , aptatq: au-
res ita respondenti : Repete Præsulis Domum &
menses aliquot ultra annum impetra , ut fidem
sponsione ligatam certiùs , & commodius exsol-
vas. Nascetur Tibi Puella , quam nominabis Ur-
sulinam : Hæc anno sexto utetur pedibus : deci-
mo balbutiet : decimosexto , quidquid misteriorum
per Deum licebit , eloquetur : Talia Tibi tui Custos

E

An-

Angelus. Tum vero solvitur somno. Filiam qualis descripta est, quoad potest, posthac observat: & ubi decem, & octo menses præteriere; vitam cum morte commutat.

§. X.

Somnium propriè vocatur, inquit Macrobius, quod tegit figuris, & velut ambagibus, non nisi interpretatione intelligendam significationem rei, quæ demonstratur. In eodem consilio est Vallesius; habet enim; *Insomnia sunt plerumque allegorica, atque ita ratio interpretandi eadem est, & naturalium allegoriarum nimirum per enodationem allegoris, veluti explicari solent ænigmata.* In eodem Marsilius Ficinus, qui lib. 13. de Immortalitate Animæ septem explicans vacationis genera, sic loquitur; *Quartus Interpretem somniorum esse sagacissimum Venatorem... solertia venatoria, verlox & versatile requirit ingenium. Ne plura congeram ad stomachum: unum placet reportare Pteridium satis doctum, satis tutum, satis gravem, satis locupletem in exponenda Sancta Scriptura.* *Naturalium somniorum Interpretatio*, ait lib. 2. de Observat. somniorum, quest. 8. fol. mihi 145. *Non est dubium quin Solertium, ac Doctorum, Philosophorum, ac Medicorum sit propria: eorum maxime qui norunt similitudines in somnis ostensas comparare inter se: & quarum rerum similitudines esse; & quibus causis proficisci soleant, discernere.*

Si.

Similiter & qui figuras aliquas & imagines districatas sumens in manus, earumque partes dissipatas bene componens invicem, apèrque conformans cuius rei fuerint similitudines Hominisne, an Equi, an aliarum rerum acutè dispicit, verèque iudicat. Sint igitur ob oculos præcipui Characteres Animalium, Plantarum, Lapidum, Florum, Elementorum, & omnium planè idgenus corporum: Credantur quales Philosophorum, Poetarum, Sapientum consensione accepti, vulgatique; dabunt me hercule materiam ad divinandum uberrimam. Quamobrem non prorsus inania præcepta fortasse fuerint, si per Sagacem Divinatorem applicabuntur. Eamus per exempla, per quæ sanè facilior progressio.

2. Antequam verò in hæc elabar, monere placet, illaudatè vulgari veritatem a somniis eruendam, existimari quidquid opponitur somnio. *Satiùs*, inquit Nonnemo cum Francilco Petrarcha in Dialogo 87. *est inquietari somniis, quàm mulceri; & amara somnare quàm dulcia: mæsti enim somni fallacia, lata est; lati autem mæsti.* Addit ex Plinio Juniore in epistol. 18. primi libri ad Suetonium Tranquillum: *Refert, eventura saleas, an contraria somnare propterea concludit, nullam somniis habendam fidem, quia trahuntur in dexterum, sinistramque omen.* Prosteor valere plurimum consuetudinem somniandi contrarium, sed ipsam istam Consuetudinem uni Plinio in acceptis refero; Acceperat a Suetonio somnium quo hic perter-

ritus actionem indictam suscipere verebatur timore infelicioris exitus; ideoque dilationem petebat. Sed ecce responsum: *Mihi reputanti somnium meum; istud quod times Tu, egregiam actionem portendere videtur. Susceperam causam Junii Palloris quum mihi quiescenti visa est Socrus mea, obvoluta genubus, ne agerem, obsecrare: & eram acturus Adolescentulus adhuc: eram in quadruplici iudicio: eram contra potentissimos Civitatis, atque etiam Caesaris amicos; quæ singula excutere mentem mihi post tam triste somnium poterant. Egi tamen, & illa actio mihi aures Hominum, illa januam fame patefecit. Ni velimus ineptire, fatebimur, aliq̃ spectare Petrarcham, quàm quod Plinius: enimvero suis ipsius insomniis oppugnaretur, quod gravitati docentis non levem faceret injuriam: Audet, ni fallor, evincere; Fugax est quidquid somnio suggeritur; & evigilantibus gratior est fallacia mæstorum inquantum præterierunt; quæ nocebant: insuavior cogitatio bonorum, quæ, aufugerunt. Evigilantes, ait S. Cyrillus lib. 3. in Isaiam, Somniorum agnoscent fallaciam; & quod verum esse autumebunt; id omnino umbram esse, & opinionem invenient. Cur non hinc mæstitia? Quantum ad Plinium: Quis non assequitur, nullam futuri successus esse capiendam ab istiusmodi somnio divinationem? Repetita confabulatio cum Socru, & formidata Inimicorum potentia fecit Plinio prudentem timorem, atque hic per quietem addidit Soceræ lacrimas ob diuturnas sollicitudines. Hæc*

fanè

sanè præteritas ostendant curas; non autem futurum actionis eventum præsignificant. Præterea si la-
crimæ Socrus refragantur laboribus Animorum, unde est gloria; sed spectant ad vires Genero con-
servandas, quò Uxorem pectorosius urgeat, quale est pro Univerforum consensione Matris ingenium: quis non inierit Plinii consilium; contra, scilicet, quam suaserit Socrus non operabitur, operandumque non vatinetur?

§. XI.

Joseph cognomento Justus sexdecim annos na-
tus, narrat Fratribus somnium hoc: *Putabam nos
ligare manipulos in agro, & meum manipulum
quasi consurgere, atque stare: vestros vero manipulos
circumstantes inclinare se, & meum quasi adorare.*
Responderunt Fratres. *Numquid Rex noster eris,
aut subjiciemur ditioni tue?* Iterum exposuit: *Vi-
di per somnium quasi Solem, & Lunam, & Stellat
undecim adorare me:* Increpuit eum Pater suus,
& dixit: *Num Ego, & Mater tua, & Præter
tui adorabimus Te super Terram?* Quis nesciat
verissime divinasse? Progrediamur.

Pharao putabat se stare super fluvium, de quo
ascendebant septem Boves pulchræ, & crasse ni-
mis, & pascebantur in locis palustribus. Aliæ quo-
que septem emergebant de flumine, scædæ, con-
fectæque macie; & pascebantur in ipsa amnis ripa
in locis virentibus; devoraveruntque eas, quarum

mira

vira species & habitudo corporum erat. Rursus dormivit: septem spicæ pullulabant in culmo, pluraque, atque formosæ: aliæ quoque totidem spicæ, ténues, ac percussæ uredine oriebantur devorantes omnem aliarum pulchritudinem. Quorsum isthæc? Septem anni venient fertilitatis magnæ in universa terra Aegypti, quos sequentur septem anni alii tanta sterilitatis, ut oblivioni tradatur cuncta retrò abundantia.

2. Boves ad laborem, fructumque nasci; nemo unus ignoret. Si pingues, ac vivaces; de terræ fecunditate, herbisque salubribus admonent. Mater contrarium in sensum rapiunt. Sediti prope bovum, a quo solet irrigari terra; & cogitanti de populorum providentia; videntur in somnis sese ab illo in terram tollere septem Pingues qui eorundem sequentibus devorantur: quum id evenire non solet, explicanda est parabolica devoratio. Precinitur fertilitas a pinguibus, eamque perditam in sequente sterilitate. Refert ex Polluce Cornelius a Lapide, quod monetæ olim imprimebatur figura Bovis: quid ita? Ut nummos constanti labore parari, manifestaretur. *Quei Buoi*, inquit Pierius Valerianus in lib. 3. Hierogl. Aegypti, *che uniti al giogo si trovano nella moneta di Vespesiano Imperadore; e gli altri ancora, che si trovano nella moneta di Cajo Mario, dichiarano senza dubbio la diligenza avuta di arare; e i comodi, che si traggon da' formenti, perchè oppresso l'è interpreti di forni, e' immaginarsi Buoi aranti,*

*aranti, promettono una buonissima raccolta, e una
abondantissima copia delle cose.* Admiserim consilio
prorsus divino composita ad integrum hoc somnium
phantasmata; nec multum sollicitus inquisierim;
an Joseph naturali prorsus, prudentique conjectu-
ra; ut docet in Sacra Philosophia Vallesius; an
peculiari fatus per Deum auxilio divinarit; nihil
causæ, quamobrem a longioribus ante Josephum
temporibus usurpatas allegorias, metaphoras, hy-
roglica rimer, expetamque. Propono primum,
hoc exemplum Pharaonis; hoc Josephi; & quan-
cumque mihi talia obijciuntur, sensibus omnino
similibus aperiā. Abeamus in profana, & primum
Ciceroni satisfaciamus.

3. *Cursor, ait, ad Interpretem delulit, A-
quilam se in somnis visum esse factum: ut ille
vicisti; ista enim avis volat nulla vehementius. Huic
equidem Antipho. Tu verò, inquit, Te visum
esse non vides; Ista enim avis insectans alias avis,
& agitans, semper ipsa postrema est. Quæ est ista
Ars Conjectoris eludentis ingenia? Mirum! Aquila
prærogativa non latuit Artemidorum, latuit
Ciceronem Artemidorus! Ea quæ hic docet
lib. 2. cap. 20. de somniorum Interpretatione.
Si Aquilam parere sibi videbitur, filium gignet;
qui siquidem fuerit Pauper, militabit; & toti
exercitui imperabit, velut Aquila avibus: nam &
Aquila omnem exercitum præcedit. Si medietas
fortuna fuerit, Athleta evadet; & Regi familia-
ris erit. Si verò dives, multis imperabit, aut etiam*

regno

regnabit. Mitum! Romanis Universi Dominis Aquila in vexillis eligitur: & pedisequam semper esse non attenditur! Mostruofum! Ignoratur ab amplissimo in omni eruditione Viro, Aquilis aut pro vera historia; aut pro vulgi fide tributum; ut omnes aves quin & serpentes, & corvos, pulvere, quem alis colligit in oculos eorum coniecto vincat, & prosternat, ut loquitur A Lapide. Incredibile! Nescitur quod Ælianus apud Ruscellum, Insigne Francisci Cardinalis Gonzaga exponentem: placet verba recensere: *Non tutte le Aquile universalmente sono di quella generosa natura, che le faccia chiamar nunzie, o ministre del sommo Giove, essendone una specie, o una sorte più comune, la qual vive di rapina: e però le conviene spesso aver guerra con altri animali. E' un' altra specie, o sorte più rara ne è, la quale non rapisce, nè offende animale alcuno; e si vive solamente d'erba: e questa sola è chiamata Regina degli uccelli, e saggrata a Giove. Di che si ha piena contezza dalle parole di Eliano Greco Scrittore illustre, e di molta fama; il quale nel decimo capitolo del nono libro della natura degli animali così dice. Quelle solamente tra esse Aquile, ch'è chiamata di Giove, non tocca carne; e le basta solamente l'erba. Ed ancorchè ella non abbia udito alcun ordine, o institutione di Pitagora; si astiene tutta via dagli animali. Si quis plura desiderat consulat hyeroglyphica Pierii Valeriani, leget sanè libro 29. Ritrovandesi molte sorte di Aquile per la significazione di*

di questi fatti regj; i Sacerdoti dell' Egitto eleg-
gevano quell' Aquila, che dal color nero si può do-
mandare Fulvia: imperocchè a questa Giove Rē
degli Dei diede, come dice Orazio, l' imperio sovra
tutti gli uccelli vagabondi. In questa specialmen-
te risplendono tutte le virtù Regie; perch' ella è di
forze superiori a tutti gli uccelli, è acconcia, ador-
na, gagliarda, intrepida, liberale, non invidiosa,
non lasciva, non gracchia, non diventa lippa, non
mormora.

4. Artificum vitia non sunt in artem ipsam
conjicienda: contradicendi libidine pernicitatem,
volatūs vincendam ventris rabie pradicavit alter
Conjector. Scimus illud Aloyſii Alamanni *L' Aquila*
grifagna per vie più divorar due becchi porta, sed
per ipsum relegamus ad anilia, & satyrica com-
menta Poetarum, quorum est mentiri. Si mea,
non fastidiuntur, enarro: In somnis deambulabam
cuni amicissimo Thomæ Alcalā per forum S. Agathæ:
visa in sublimi stare Aquila, quæ demum in nos
illapsa, Thomæ pileolum abripit, secumque aspor-
tat. Evigilo; & vaticinor, Thomam aliō trans-
migraturum pro regio diplomate: Non multis post
diebus exitus comprobavit divinationem. Sed ne
testis, assertorque sim, referam, quæ de Octavio
Cæsare Suetonius: *Contractis ad Bononiam Trium-*
virorum copiis, Aquila tentorio ejus supersedens
duos corvos hinc & inde infestantes afflixit; & ad
terram dedit, notante omni exercitu futuram quan-
doque inter Collegas discordiam talem; qualis se-

cuta est, ac exitum praesagiente. Hactenus quia nemo unquam principem Aquilæ characterem existimabit, sanguinem animalium sitire, & rapto vivere, Apud Historicos Ajax nominatus est Aquila: Pyrrhus Rex, Aquila dici voluit: Romani omnes, ac Gentiles omen victoriæ sic ab Aquila acceperunt, ut eas ad superstitionem usque observarent. Quid ultra? Jeremias, Ezechiel, Daniel, Osea Aquilam nominaverunt Regem Nabucodossor. In testamento novo stat pro Joanne Evangelista, de quo S. Augustinus, *Aquila ipse est Joannes sublimium Prædicator; & lucis internæ, atque æternæ fixis oculis contemplator.* Secundum hæc ableganda sunt omnia ludicra; & uniuscujusdam arbitrio concinnata. Ex Artemidoro in lib. 5. num. 71. & 72. *Visus est sibi quis Ægrotans in Jovis templum, profectus esse & interrogare Deum his verbis: Meliusne habebō, & victurus sum? Juppiter nihil respondit; annuit autem prono capite: Postridie mortuus est; in terram enim prospiciebat. Mulier quædam ægrotans visa est sibi Venerem interrogare per somnium; an victura esset: Dea abnuit sursum moto capite: nihilominus vixit Mulier: figura in Cælum respicientis erat salutaris.* Ni fallor, hæc ad Visa releganda sunt; non ad ea, quæ indigent Interpretibus; propterea cadit in irritum Artemidori diligentia. Sint Deo gratiæ, nostra tempora non ferunt illusores istiusmodi Superos: annuunt, si concedunt: si negant, renutant. Si per Deos talia non licere cognosset Artemidorus, appinxisset petitionem

ritionem sic. Victurusne sum, Summe Jupiter, an moriar? annuit: nec fefellit, adhibito responso, quod viciniore parti consonat. Precetur Mulier, Alia Vennis, an sum moritura? non ita; ex nutu. Sed allegoricum ex ipsoinet Artemidoro adnectamus exemplum, idque num. 57. *Visus est sibi quis Aquilam viscera ipsius unguibus correpta per Urbem in theatrum turba refertum ferre, & ostendere spectantibus: Natus est filius insignis, & clarus in Urbe. Viscera vocare filium consuetudo obtinuit. Delatio in theatrum, filii celebritatem significat.*

§. Subjicit alterum nugatorium Cicero: *Pavere quædam Matrona cupiens: dubitans, essetne prægnans, visa est in quiete obsignatam habere naturam. Retulit, puto ad Conectores: Alter negavit eam, quoniam obsignata fuisset, concipere potuisse: at Alter prægnantem esse dixit; nam inane obsignari, nihil solere. Mentitur meo judicio Primus, qui non satis consideravit somnium. Obturata Natura, quæ per phantasmata Mulieri Martito subactæ sistitur, credi non debet, quàm aperta concubitus operâ: & dubitanti de generatione revelatur per somnium uteri occlusio. Non aliter explicasset Hippocrates, a quo petita conjectura non est damnable; quum vel in aphorismis habeat; os uteri claudi jam fecundatæ. Si Virgini comparasset obsignatio, fuisset de sterilitate prudenter admonita. Non est novum inter Medicos ab lacte in mammis viso, pro hujus arbitrio asseverari, ne-*

gari pro illius, uterum desiderato pondere distendi. Jam porro si fallunt indicia physica; mirum non est fallere, quæ talia facit Hominum consensio. Exoptatur contentior diligentia; majorque in perquirendo sagacitas.

6. Astyages Medorum Rex, ubi per somnum vidit urina filix suæ Mandanes asiaticas gentes inundari; opinatus nasciturum ab ea filium, unde Populis multum angustiarum; eam Viro modicæ fortunæ Cambysi copulavit; relegavitque Conjuges ad extremam Persiam. Sub uteri gestatione, somniat iterum Astyages, a parte Mandanes genitālī enasci vitem; & crescere; donec cunctas dominatūs sui regiones inumbraret. Revocavit ad se filiam, cui parienti subtractus est natus, & in sylvis expositus ferarum aggressionibus. Sed frustra contendunt Homines impedire, quominus finem suum assequantur divina judicia. Natus est ille Cyrus, de quo vel ducentis annis ante, ut refert A Lapidē; vel centumquingenta ut Foresti, Isaias vaticinatus est, fore, ut ei præcedens Deus gloriosos terræ humiliet, detque thesauros absconditos: Et cui, proficiente Quinto Ciceronis fratre, dormienti sol ad pedes visus est; hic ter apprehendere conantem eludit, elabiturque. Rogati propterea Divini responderunt; Cyrum ad annos triginta regnaturum; quod evenisse, etiam per Sacras Literas innotuit. *Actia*, inquit Petrarcha, *Mater Divi Augustini pragnans vidit viscera sua ad cælum tolli, & inde per omnem terrarum, & ætheris circuitum*

*tam diffundi. Pater autem Octavius jubat Solis
alvo Uxoris emergere. Quid his visis illustrius,
quid certius? Redeamus ad similitudines.*

7. Urinâ quamplures maculas abstergi, non est, cur negetur, aut nesciatur, ut meum exposulet in ostendendo laborem. Non immeritò Astyages igitur futurum præsensit Nepotem ex filia; qui sale, nempe sapientia, & armis Populos ageret. Nec damnabili judicio determinavit de Vite: Hæc porro una terram multam propaginibus occupat: Hæc pro monitu Alcæi, nullam se priorem feri arborem patitur: Hæc symbolum est copię, sapientiæ, suavitatis. Vitis quæ liberandum, & in gratiam Domini rediturum præmonstravit Præpositum Pincernarum Pharaonis, assurgebat in tres propagines, & continuò in gemmas, flores, uvas, unde succus expressus in calicem per Servum Principi oblatus est. Prognosticon redeundi sub antiquam servitutis conditionem, suppeditat expressus, & Domino ministratus fuscus. Reliqua notant imperii granditatem. Quadrat huc illud S. Efre. Siro narrantis vidisse ab uno ipsius ore Vitem exire, eatenus crescentem, quoad sese in terram universam extenderet: & plurimas aves, quas complectebatur nidificantes aleret racemis indeficientibus.

8. Sepelierat sub lecto unus aliquis quidquid auri, argentique inexplibilis avaritia con-gesserat; moritur inopinatò: quare nec Filio locus congestæ pecuniæ significatur. Evenit ut in
quiete

quiete ovum defossū invenire iudicaret sub lē-
lo. Quid hinc rei; a Divino repositur. Hic: rī-
mare pavimenti viscera, quæ lectum sustinent; &
pretiosum ovum invenies. Fodit: vas invenit ad
ovi speciem, in quo argentum sinu, plurimum
auri complectitur. Tum de metallo sequiore non
nihil missum est ad Conjectorem, a quo: Cur
nihil de vitello?

9. De Avaro, qui decessit intestatus, præ-
dicere somnianti filio pecuniam; magnum non est
nec longius veritate abluat similitudo ovi, si hoc
componatur cum vase, in cuius lateribus sit ar-
gentum: Medium sit aurum. Aurum ex argento
vivo per industriam chymicam elaboratum, *Ovum
Philosophorum* appellat Aristotiles in secreto se-
cretorum ad Alexandrum. Si tali nomine potest
uti Philosophus, cur non Conjector? Quem de-
lectat vehementius Aristotiles; movetque auri cu-
piditas; laboret in sequenti: *Accipe curipigmenti
partem & pone in aceto donec albescat postea pone
partem argenti vivi, & argenti & commisce cum
oleo ovorum, & pone in crucibulo, & si egre-
dictur... Laudetur Deus. Nolim videri, aut men-
dax; aut superstitiosus; tamen non omittam, quod
possum testari. Assidebam Caussario cuidam sub
Tonfore barbam abigenti, enarrantique se per so-
mnium plurimis donatum ovīs ad multam lēti-
tiam excitantibus. Hic, Ego: Nummos expecta; nec
mora: pullantur fores: apparet, qui solvat ve-
tigalia. Sed nos convertamus ad Ciceronem, qui
rem*

rem excludit his : Nemòne igitur unquam aliis
 ovum somniavit ! Cur ergo hic , nescio qui , the-
 saurum solus invenit ? Quam multi Inopes digni præ-
 sidio Deorum nullo somnio ad thesaurum reperien-
 dum admonentur ? quam autem ob causam tam est
 obscure admonitus , ut ex ovo nasceretur thesauri
 similitudo potius , quàm aperte thesaurum querere
 juberetur ; sicut aperte Simonides vetitus est navigare ?
 Metalia non movent : revincatur quicumque tan-
 gitur . Iam nemini videtur negandum , aliud esse
 Visum ; aliud Allegoricum somnium : quare non sunt
 omnia sicut illud Simonidis ; atque id e Sacris Scri-
 pturis est evidentissimum . Antiquissimus inter Græ-
 cos Artemidorus habuit : Somniorum alia sunt Spe-
 culativa ; alia Allegorica . Speculativa sunt , quæ
 suæ ipsorum visioni correspondent : Allegorica , quæ
 alia per alia significant : lib. 1. cap. 2. vertente
 Jano Cornario Medico . Idne potuit Ciceronem la-
 tuisse ? De obscuritate monitionis , abundè aliàs
 non est , quamobrem argumentum universim ex-
 positum , replicetur singulis quibusque in eventibus
 allegoricis . Quid si mille Hominum somnient ovum ;
 & nemo unus inquirat in significationem , vel quia nul-
 lam prorsus existimat ; vel quia Divinum non co-
 gnoscit ? Unum posset Cicero , negare Fidem hi-
 storico Suidæ ; unde factum ad nos traditum est .
 Sed negare etiam deberet illud Simonidis , quamquam
 a Diis in auxilium & apertissimum .

10. De ovis Artemidoro Magistro in libro
 altero cap. 48. accipimus : *Multa sunt significa-*
tiva

*tiva curarum, & anxietatis: sæpe verò & litium: quoniam qui ex ipsis nascuntur fœtus, ferè semper terram pedibus eruunt, & occultata investigant. Didici ab Victorino: Quid per ova, nisi tenera adhuc proles exprimitur? fovenda, ut ad vivum volatile perducatur. Cor nidus, verbum ovum, opus Pullus, fove, & nutri. Ab Ruperto Abate: Omnes Antiqui sicut Panem & sicut Piscem; ita & ovum a Patre misericordiarum desiderantissimè postulabant. Quis postularet a Patre misericordiarum anxietates, ac lites? Non stat igitur ovum allegoricè pro litibus ex Prudentum consensione. Quo nomine scripserit id Artemidorus, ignoro; non tamen ignoro; Pullis terram carpentibus eos exprimi, qui libris evolvendis dant operam; aut qui suis sibi manibus divitias parant: Pulli sanè creduntur pinguescere dum eruunt; & victum industrialià quærere. Quid si per successum a se enarratum Ipse refellitur? ab ovo longè aliud exponit, definitque significatum: En quæ habet lib. 5. n. 85. Visus est sibi Scrous quidam ovum ab Hera accipere coctum; & putamen quidem abjicere, ovo verò uti. Hujus Hera prægnans erat; & postea filiolum genuit; atque ipsa quidem mortua est. Qui verò somnium vidit, Infantem accepit & elucavit; a Viro Hera id facere jussus: atque hoc modo circumambiens & complectens; alimenti occasionem sortitus est. Nonne ovi somnium in bonam frugem, in concordiam? Cur nauci faciemus quod Pierius Valerianus lib. 24. de Cæroglifici? Quelli, che
inter-*

interpretano i sogni, pensano che colui, che sognando vedrà un branco di galline, che venga scorsa di lui, e che entrino in casa sua, debba accrescere in ricchezza, ed in onori. Ed aggiungono a questo, che se le galline vedute in sogno gli saranno parse picciole, questo significa, che ancora i suoi guadagni saranno piccioli, non ergo litium, & curarum argumentum.

11. Sed enarrem quosdam successus, ut metaphorica vis eluceat, firmetque Conjectorum consilia: Bruam primum ab Ephemeridibus facis, deinceps ab Artemidoro. Joanna de Aza, dum utero S. Dominicum gestat, Canem gestare sibi videtur, qui, fanali dentibus apprehenso, Uniuersum illuminat. Aleta de Montebarro, dum portat S. Bernardum, somniat portare Canem candidum, uno dorso rubentem, & latrantem. S. Juliani Genitor per somnos videt in ædem suam irrupere quamplures Vespertilioes, allaque nigra animalia, quæ fulgore Catuli evadentis ab utero Uxoris, excludebantur: & Catulus eodem, unde exierat, revertebatur. Genitrix S. Vincentii Ferrerii audire latratum sibi visa est sub uteri gestatione. Fugiat profecto neminem, quales, quantique fuerint, enumerati filii, per Canis symbolum præcogniti, & præhabiti. Ubi tale quid eveniat, cur Gravidæ non prædicemus, quàm simillimam fore earum prolem?

12. Apud Ægyptios Canis, pro Theologo erat, & quibuscumque templis, ac simulacris aderat

G

Cu

Custos quàm gratus, quàm fidus, quàm sollicitus. Quemlibet igitur ex productis Domini Cultoribus, quis jure non fateatur sub Cane significari? Quantus amor! quanta fides. Canibus! *Nostro aeo*, ait Plinius Senior, *atq; Populi Romani testatum: Canem unius ex Servitiis Germanici, & Sabini nec a carcere abigi potuisse; nec a corpore Interfecti recessisse: mæstos edentem ululatus magna Populi Romani corona mirata est: & quum quidam ei cibum objecisset, ad os defuncti tulisse. Innatavit idem cadavere in Tyberim objecto, atque hoc sustentare conatus est, effusa multitudi- ne ad spectandum animalia fidem. Quibus non plurimum placet Plinius; placere debet S. Ambrosius, ut animo tranquillo complectantur, omnium domos Canum vigiliâ defendi; labore, omnium otium; induciâ delicias omnium; & occupatione omnium vacationem. En verba S. Ambrosii lib. 6. Hexamer; *Antiochia, ferunt in remotiore parte Urbis sub crepusculo necatum Virum, qui Canem sibi adiutum haberet. Miles quidam prædandi studio, minister cadis extiterat, sectus idem tenebroso adhuc diæ exordia in alias partes concesserat: jacebat inhumatum cadaver, frequens Spectantium vulgus adflabat, Canis questu lacrimabili Domini desolebat ærumnam. Fortè is, qui necem intulerat (ut se habet versutia humani ingenii) quod conversandi in medio authoritate præsumpta, fidem adscisceret innocentia ad illam circumspectantis populi accessit æronam; & velut miserans appropinquavit ad funus.* Tum*

Tum Canis sequestrato paulisper questu doloris, arma ultionis assumpsit, atque apprehensum tenuit, & velut epilogo quidam miserabile carmen immurmurans, Universos convertit in lacrimas; fidemque probatione detulit, quod solum tenuit, ex pluribus, nec dimisit. Denique perturbatus ille, quod tam manifestum rei indicem, neque odii, neque inimicitiarum, neque invidiæ, aut injuriæ alicujus poterat objectione evacuare, crimen diutius non quivit refellere. Itaque quod erat difficilius, ultionem persecutus est, qui defensionem præstare non potuit.

13. Legi mi fallor apud Homerum Nihil gravius & caninus Muliere: & de quibusdam Hæreticis pronunciatum, esse Molossos, qui mole terrorem Orthodoxis incutiant, virtute nocere nequeant: quare Canem haberi symbolum iræ, & invidiæ; quin & libidinis effrenatæ: nam teste S. Hieronymo Canis, & Meretrix per Isaiam copulantur, quia utrumque animal pronum est ad libidinem. Nec longè est ab hac postrema significatione proverbium: Cane, & Capella Sacerdos abstineas. Porro Capra, quod luxuriosa, & pessimè olida, non quadrat in Sacerdotem: nec Canis, quamquam minus luxuriosus, tamen magis impudens; quod in propatulo passim coeat. Addunt Aliqui ex Plutarcho non convenire Templis, vel Sacerdotibus Canem, quia pugnax est animal, & arceat aræ supplices, qui nec arceri, nec deterri omnino debent. Sed

Custos quàm gratus, quàm fidus, quàm sollicitus.
 Quemlibet igitur ex productis Domini Cultoribus,
 quis jure non fateatur sub Cane significari? Quan-
 tus amor! quanta fides. Canibus! *Nostro aeo*, ait
 Plinius Senior, *actis Populi Romani testatum:*
Canem unius ex Servitiis Germanici, & Sabini
nec a carcera abigi potuisse; nec a corpore Inter-
fecti recessisse: mastos edentem ululatus magna Po-
puli Romani corona mirata est: & quum quidam
ei cibum objecisset, ad os defuncti tulisse. Innata-
vit idem cadavere in Tyberim abjecto, atque hoc
sustentare conatus est, effusa multitudine ad spe-
ctandum animalis fidem. Quibus non plurimum pla-
 cet Plinius; placere debet S. Ambrosius, ut ani-
 mo tranquillo complectantur, omnium domos
 Canum vigiliâ defendi; labore, omnium otium;
 industriâ delicias omnium; & occupatione omnium
 vacationem. En verba S. Ambrosii lib. 6. Hexamer;
Antiochia, ferunt in remotiore parte Urbis sub
crepusculo necatum Virum, qui Canem sibi adjun-
ctum haberet. Miles quidam prædandi studio, mi-
nister cædis extiterat, tectus idem tenebroso adhuc
diei exordio in alias partes concesserat: jacebat in-
humatum cadaver; frequens Spectantium vulgus ad-
flabat, Conis questu lacrimabili Domini desiebat
ærumnam. Fortè is, qui necem intulerat
habet versutia humani ingenii
medio autoritate præsumit
rogantia ad illam circ
curonem; & velut mis

51

Tum Canis sequestrato paulisper questu doloris,
arma ultionis assumpsit, atque apprehensum tenuit;
& delat epologo quidam miserabile carmen in-
murmurans, Universos convertit in lacrimas; fi-
demque probatione detulit, quod solum tenuit, ex
pluribus, nec dimisit. Denique perturbatus ille, quod
tam manifestum rei indicem, neque odii, neque
inimicitiarum, neque invidiæ, aut injuriæ alieni-
jus poterat objectione evacuare, crimen diatribe non
quivit refellere. Itaque quod erat difficilius, ultio-
nem persecutus est, qui defensionem præstare non
potuit.

13. Legi mi fallor apud Homerum *Nihil*
gravius & caninius Muliere: & de quibusdam
Hæreticis pronunciatum, esse Molossos, qui mole
terrorem Orthodoxis incutiant, virtute nocere ne-
queant: quare Canem haberi symbolum iræ, &
invidiæ; quin & libidinis effrenatæ: nam teste S.
Hieronymo *Canis, & Meretrix* per Isaiam co-
pulantur, quia utrumque animal pronum est ad
libidinem. Nec longè est ab hac postrema signifi-
catione proverbium: *Cane, & Capella Sacerdos ab-
stineat*. Porro Capra, quod luxuriosa, & pessimè
olida, non quadrat in Sacerdotem: nec Canis,
quamquam minùs luxuriosus, tamen magis impu-
rus; quod in prophanis non in sanctis coeat. Addunt
etiam ex Plutarcho, quod in Templis, vel Sa-
cris, non debent haberi, quia max est animal, & ar-
dens, & in carceri, nec deterretur.

gari pro illius, uterum desiderato pondere distendi. Jam porrò si fallunt indicia physica; mirum non est fallere, quæ talia facit Hominum consensio. Exoptatur contentior diligentia; majorque in perquirendo sagacitas.

6. Aſtyages Medorum Rex, ubi per ſomnum vidit urina filię ſuæ Mandanes aſiaticas gentes inundari; opinatus naſciturum ab ea filium, unde Populis multum anguſtiarum; eam Viro modicę fortunę Cambyſi copulavit; relegavitque Conjuges ad extremam Perſiam. Sub uteri geſtatione, ſomniat iterum Aſtyages, a parte Mandanes genitali enaſci vitem; & crefcere; donec cunctas dominatûs ſui regiones inumbraret. Revocavit ad ſe filiam, cui parienti ſubtractus eſt natus, & in ſylvis expoſitus ferarum aggreſſionibus. Sed fruſtra contendunt Homines impedire, quominus finem ſuum aſſequantur divina judicia. Natus eſt ille Cyrus, de quo vel ducentis annis ante, ut refert A Lapide; vel centumquingenta ut Foreſti, Iſaias vaticinatus eſt, fore, ut ei præcedens Deus glorioſos terræ humiliet, detque theſauros abſconditos: Et cui, proficiente Quinto Ciceronis fratre, dormienti ſol ad pedes viſus eſt; hic ter apprehendere conantem eludit, elabiturque. Rogati propterea Divini reſponderunt; Cyrum ad annos triginta regnaturum; quod eveniſſe, etiam per Sacras Literas innotuit. *Actia*, inquit Petrarcha, *Mater Divi Auguſtini prægnans vidit viſcera ſua ad cælum tolli, & inde per omnem terram, & ætheris circuitum*

*tam diffundi. Pater autem Octavius jubat Solis
alvo Uxoris emergere. Quid his visis illustrius,
quid certius? Redeamus ad similitudines.*

7. Urinâ quamplures maculas abstergi, non est, cur negetur, aut nesciatur, ut meum exposulet in ostendendo laborem. Non immeritò Astryages igitur futurum præsensit Nepotem ex filia; qui sale, nempe sapientia, & armis Populos ageret. Nec damnabili judicio determinavit de Vite: Hæc porrò una terram multam propaginibus occupat: Hæc pro monitu Alcæi, nullam se priorem feri arborem patitur: Hæc symbolum est copiæ, sapientiæ, suavitatis. Vitis quæ liberandum, & in gratiam Domini rediturum præmonstravit Præpositum Pincernarum Pharaonis, assurgebat in tres propagines, & continuò in gemmas, flores, uvas, unde succus expressus in calicem per Servum Principi oblatus est. Prognosticon redeundi sub antiquam servitutis conditionem, suppeditat expressus, & Domino ministratus fuscus. Reliquæ notant imperii granditatem. Quadrat huc illud Sæfrem. Siro narrantis vidisse ab uno ipsius ore Vitæ exire, eatenus crescentem, quoad sese in terram universam extenderet: & plurimas aves, quas complectebatur nidificantes aleret racemis indeficientibus.

8. Sepelierat sub lecto unus aliquis quidquid auri, argentique inexplebilis avaritia congefferat; moritur inopinatò: quare nec Filio locus congectæ pecuniæ significatur. Evenit ut in quiete

quiete ovum defossū invenire iudicaret sub lecto. Quid hinc rei; a Divino reposcitur. Hic: rimare pavimenti viscera, quæ lectum sustinent; & pretiosum ovum invenies. Fodit: vas invenit ad ovi speciem, in quo argentum sinu, plurimum auri complectitur. Tum de metallo sequiore non nihil missum est ad Conjectorem, a quo: Cur nihil de vitello?

9. De Avaro, qui decessit intestatus, prædicere somnianti filio pecuniam; magnum non est nec longius veritate abludit similitudo ovi, si hoc componatur cum vase, in cuius lateribus sit argentum: Medium sit aurum. Aurum ex argento vivo per industriam chymicam elaboratum, *Ovum Philosophorum* appellat Aristotiles in secreto secretorum ad Alexandrum. Si tali nomine potest uti Philosophus, cur non Conjector? Quem delectat vehementius Aristotiles; movetque auri cupiditas; laboret in sequenti: *Accipe curipigmenti partem & pone in aceto donec albescat postea pone partem argenti vivi, & argenti & commisce cum oleo ovorum, & pone in cautibulo, & si egreditur... Laudetur Deus. Nolim videri, aut mendax; aut superstitiosus; tamen non omitam, quod possum testari. Assidebam Caustario cuidam sub Tonfore barbam abigenti, enarrantique se per somnium plurimis donatum ovibus ad multam laticiam excitantibus. Hic Ego: Nummos expecta; nec mora: pulsantur fores: apparet, qui solvat vestigalia. Sed nos convertamus ad Ciceronem, qui*
rem

rem excludit his : *Nemone igitur unquam aliud ovum somniavit ! Cur ergo hic , nescio qui , thesaurum solus invenit ? Quam multi Inopes digni præsidio Deorum nullo somnio ad thesaurum reperendum admonentur ? quam autem ob causam tam est obscure admonitus , ut ex ovo nasceretur thesauri similitudo potius , quam aperte thesaurum querere juberetur ; sicut aperte Simonides vetitus est navigare ?* Meta talia non movent : revincatur quicumque tangitur. Iam nemini videtur negandum , aliud esse Visum ; aliud Allegoricum somnium : quare non sunt omnia sicut illud Simonidis ; atque id e Sacris Scripturis est evidentissimum. Antiquissimus inter Græcos Artemidorus habuit : *Somniorum alia sunt Speculativa ; alia Allegorica. Speculativa sunt , quæ suæ ipsorum visioni correspondent : Allegorica , quæ alia per alia significant : lib. 1. cap. 2. vertente Jano Cornario Medico. Idne potuit Ciceronem lauisse ? De obscuritate monitionis , abundè aliàs : non est , quamobrem argumentum universim expositum , replicetur singulis quibusque in eventibus allegoricis. Quid si mille Hominum somnient ovum , & nemo unus inquirat in significationem , vel quia nullam prorsus existimat , vel quia Divinum non cognoscit ? Unum posset Cicero , negare Fidem historico Suidæ ; unde factum ad nos tradendum est. Sed negare etiam deberet illud Simonidis , quamquam a Diis in auxilium & apertissimum.*

10. De ovis Artemidoro Magistro in libro altero cap. 48. accipimus : *Malta sunt significativa*

tiva curarum, & anxietatis: sæpe verò & litium:
quoniam qui ex ipsis nascuntur fœtus, ferè sem-
per terram pedibus cruunt, & occultata investi-
gant. Didici ab Victorino: Quid per ova, nisi te-
nera adhuc proles exprimitur? fovenda, ut ad vi-
vum volatile perducatur. Cor nidus, verbum ovum,
opus Pullus, fove, & nutri. Ab Ruperto Abate:
Omnes Antiqui sicut Panem & sicut Piscem; ita
& ovum a Patre misericordiarum desiderantissimè
postulabant. Quis postularet a Patre misericordia-
rum anxietates, ac lites? Non stat igitur ovum
allegoricè pro litibus ex Prudentum consensione.
Quo nomine scripserit id Artemidorus, ignoro; non
tamen ignoro, Pullis terram carpentibus eos ex-
primi, qui libris evolvendis dant operam; aut qui
luis sibi manibus divitias parant: Pulli sanè cre-
duntur pinguescere dum cruunt; & victum indu-
striâ quærere. Quid si per succellum a se enarra-
tum Ipse refellitur? ab ovo longè aliud exponit,
definitque significatum: En quæ habet lib. 5. n. 85.
Visus est sibi Servus quidam ovum ab Hera acci-
pere coctum; & putamen quidem abjicere, ovo ve-
rò uti. Hujus Hera prægnans erat; & postea fi-
liolum genuit; atque ipsa quidem mortua est. Qui
verò somnium vidit, Infantem accepit & elucavit;
a Viro Hera id facere jussus: atque hoc modo cir-
cumambiens & complectens, alimenti occasionem
sortitus est. Nonne ovi somnium in bonam frugem,
in concordiam? Cur nauci faciemus quod Pierius
Valerianus lib. 24. de Cæroglifici? Quelli, che
inter-

interpretano i sogni, pensano che colui, che sognando vedrà un branco di galline, che venga verso di lui, e che entrino in casa sua, debba accrescere in ricchezza, ed in onori. Ed aggiungono a questo, che se le galline vedute in sogno gli saranno parse picciole, questo significa, che ancora i suoi guadagni saranno piccioli, non ergo litium, & curarum argumentum.

11. Sed enarrem quosdam successus, ut metaphorica vis eluceat, firmetque Conjectorum consilia: Bruam primum ab Ephemeridibus sacris, deinceps ab Artemidoro. Joanna de Aza, dum utero S. Dominicum gestat, Canem gestare sibi videtur, qui, sanali dentibus apprehenso, Universum illuminat. Aleta de Montebarro, dum portat S. Bernardum, somniat portare Canem candidum, uno dorso rubentem, & latrantem. S. Juliani Genitor per somnos videt in ædem suam irrupere quamplures Vespertiones, allaque nigra animalia, quæ fulgore Catuli evadentis ab utero Uxoris, exeludebantur: & Catulus eodem, undò exierat, revertebatur. Genitrix S. Vincentii Ferrerii audire latratum sibi visa est sub uteri gestatione. Fugiat profecto neminem, quales, quantique fuerint, enumerati filii, per Canis symbolum præcogniti, & præhabiti. Ubi tale quid eveniat, cur Gravidæ non prædicemus, quàm simillimam fore earum prolem?

12. Apud Ægyptios Canis, pro Theologo erat, & quibuscumque templis, ac simulacris aderat

Custos quàm gratus, quàm fidus, quàm sollicitus. Quemlibet igitur ex productis Domini Cuktoribus, quis jure non fateatur sub Cane significari? Quantum amor! quanta fides. Canibus! *Nostro aeo*, ait Plinius Senior, *adlis Populi Romani testatum: Canem unius ex Seruitiis Germanici, & Sabini nec a carcere abigi potuisse; nec a corpore Interfecti recessisse: mastos edentem ululatus magna Populi Romani corona mirata est: & quum quidam ei cibum abjecisset, ad os defuncti tulisse. Innatauit idem cadavere in Tyberim abjecto, atque hoc sustentare comatus est, effusa multitudine ad spectandum animalia fidem.* Quibus non plurimum placet Plinius; placere debet S. Ambrosius, ut animo tranquillo complectantur, omnium domos Canum vigiliâ defendi; labore, omnium otium; industriâ delitias omnium; & occupatione omnium vacationem. En verba S. Ambrosii lib. 6. Hexamer; *Antiochia, ferunt in remotiore parte Urbis sub crepusculo necatum Virum, qui Canem sibi adiutum haberet. Miles quidam prædandi studio, minister cadis extiterat, tectus idem tenebrosa adhuc diei exordia in alias partes concesserat: jacebat inhumatum cadaver; frequens Spectantium vulgus adflabat, Canis questu lacrimabili Domini desolebat arumnam. Fortè is, qui necem intulerat (ut se habet versutia humani ingenii) quod conuersandi in medio auctoritate præsumpta, fidem adscisceret inrogantia ad illam circumspectantis populi accessit coronam; & velut miserans appropinquavit ad funus.* Tum

51

Tum Canis sequestrato paulisper questu doloris,
 arma ultionis assumpsit, atque apprehensum tenuit;
 & velut epilogo quidam miserabile carmen im-
 murmurans, Universos convertit in lacrimas; fi-
 demque probatione detulit, quod solum tenuit, ex
 pluribus, nec dimisit. Denique perturbatus ille, quod
 tam manifestum rei indicem, neque odii, neque
 inimicitiarum, neque invidiæ, aut injuriæ alicu-
 jus poterat objectione evacuare, crimen diutius non
 quivit refellere. Itaque quod erat difficilius, ultio-
 nem persecutus est, qui defensionem præstare non
 potuit.

13. Legi mi fallor apud Homerum Nihil
 gravius & caninius Muliere: & de quibusdam
 Hæreticis pronunciatum, esse Molossos, qui mole
 terrorem Orthodoxis incutiant, virtute nocere ne-
 queant: quare Canem haberi symbolum iræ, &
 invidiæ; quin & libidinis effrenatæ: nam teste S.
 Hieronymo Canis, & Meretrix per Isaiam co-
 pulantur, quia utrumque animal pronum est ad
 libidinem. Nec longè est ab hac postrema signifi-
 catione proverbium: Cane, & Capella Sacerdos abs-
 tineas. Porro Capra, quod luxuriosa, & pessimè
 olida, non quadrat in Sacerdotem: nec Canis,
 quamquam minùs luxuriosus, tamen magis impu-
 dens; quod in propatulo passim coeat. Addunt A-
 liqui ex Plutarcho non convenire Templis, vel Sa-
 cerdotibus Canem, quia pugnax est animal, & ar-
 cet aræ supplices, qui nec arceri, nec deterreti
 omninò debent. Sed

14. Quicumque isthæc mea legitis, in memoriam revocate, Pisces quamvis in mari nascantur, & nutriantur; tamen ut diu conserventur, salis indigere, quo nisi condiuntur, computrescere: scilicet quædam leges aliis interdum legibus emendantur. Apud Ægyptios in forma Canis Mercurius colitur, & Anubin vocant, quod vocabulum ea lingua Canem significat: & coluisse Deum canino capite, quare Lucanus cecinit:

*Nos in templa tuam Romani accepimus Isin,
Semedeosque Canes.*

Quum igitur Canis multis etiam a Natura præditus sit virtutibus; non est cur a vitis capiamus symbola. Proverbium de removendis canibus a Sacerdote, vel templo non unam patitur interpretationem; ut Plutarcho adstipulari sit prorsus necessarium. Stent pro templorum vestibulis Canes; Inimicis Sacrorum, aut adversis, ut nocentibus, ut omnino novis, & probandis timorem creaverint. Inimicos in hostem, Amico blandiuntur. Fugitne Vos Marinus?

*Così Mastin dall'uscio, ove si affide
Or mansueto, or minaccioso, e reo
Morde gli Estranji, ed agli Amici, arride.*
Nec sint cum Sacerdotibus, horum enim est alere pauperes; non istiusmodi animalia, propter delicias; aut propter suæ ipsorum familiæ honorificentiam. Ne similia queatis objectare, placet iterum commonescere, præcipuas rerum qualitates esse

esse considerandas, ut non Aegyptii modo, sed cuncti planè Rhetorici definiunt: non autem qualibet vel damnabiles; ubi sunt, quas commendamus. Cœterum in S. Hieronymi obsequium fugimus ad Aristotilem: & lib. 3. Rhetoricorum hæc loquentem accipimus tex. 41. *Siquem exornare volucris ab eis quæ sunt præstantissima, translationem fumere debes: si verò vituperare, ab eis, quæ sunt deterrima.* Nonne Leo prædicatur furentis, invidique symbolum, sub quo Diabolus in nos descendens, rugit; & maximè irascitur, quum sciat modicum ipsi restare tempus, ut contendat nostram uniuscujusque fidem evertere? Est nihilominus Insigne Tribus Juda, Davidis, Salomonis, & Domini Jesu Christi Antitypus, & Evangelistæ character. Custodit Ecclesias, quia dormit oculis apertis: & quod maximè proprium divinitatis est, natura suevit *Parcere subjectis, & debellare superbos.* Ecquis inficietur quàm benè scripsisse de Papa Leone decimo Josephum Silos e Clericis Regulæ in Mausoleis: *Tanti Principis Magnitudinem, vel umbra luculenter commonstrarunt. Sub ipsum puerperium visa sibi Mater Leonem eniti: nec mendax somnium, Magnificencia, ac regia verè indole Leonem peperit.* Ecquis quàm optimè Pierium Valeriarum: *Non altro, che grandezza d' animo vuole intendere la Sacra Scrittura, quando dice, che il Popolo di Dio si leva su a guisa di Leoncino, e salta fuori a guisa di Leone.*

16. Me revocem ad Canes, & missis Gregorii

gorii Nazianzeni in Eronem Alexandrinum verbis
*Adesdum Canis non impudentia sed oris libertate :
 non ingluvie , sed quia in diem vivit : non la-
 tratu , sed boni custodia , vigiliis pro Animarum
 salute susceptis : loquar cum Artemidoro lib. 2.
 cap. 11. Canes alii sunt Vestigatores , alii feras
 persequuntur & capiunt. Alii ad possessionum cu-
 stodiam habentur , quos Domus custodes & vinctos
 appellamus : Alii ad delicias , qui melitei vocantur.
 Qui igitur ad venationem aluntur ; ea , quæ foris
 comparantur , bona significant , itemque actiones :
 quare bonum est ipsos videre venantes , & quid
 accipientes , aut jam accepisse ; & ad venationem
 exiuros : Actionum enim significativi sunt. Qui
 verò in Urbe redeunt , actionum impeditionem signi-
 ficans ; ab operis enim cessant. Custodes domus Ca-
 nes Uxores , & famulos , & quasiras passiones si-
 gnificant : quare valentes , & adulantes , bonam
 domus custodiam tum circa uxorem , tum circa do-
 mesticos portendunt , & possessionum multam secu-
 ritatem. Egrotantes iidem , morbum denunciant , &
 damnum rei pecuniariæ. Asperi verò , aut latran-
 tes injurias ex hujusmodi Personis præfagunt , &
 damna magna. Alicui Canes blandientes quidem ,
 dolos & insidias ex malis viris , aut mulieribus
 alienis significant. Mordentes verò aut latrantes
 adversitates , & injurias . Et si albi fuerint aper-
 tas ; si nigri , clancularias , si verò Ruffi , non
 omnino apertas ; si varii graviores adversitates si-
 gnificant. Similes sunt autem non penitus ge-
 nerosi,*

55

perosis, neque liberis; neque valde violentis & impudentibus. Tales sunt Canum mores.

17. S. Gulielmus Gnassio, ut ex citatis ephemeridibus sub 16. Aprilis, quum praeesset Eremo a pluribus habito, vidit per somnium in sua cella Hircum, quo Capra subigebatur. Evigilat: & quamquam illudi arbitratur; non omnem tamen ponit credulitatem: quare veritus, ne Deum sic loqui solitum praetereat; totam diligentissime illustrat Eremum, inciditque in Contubernalem, Muliere stipatum. Hanc acriore correptam objurigatione dispellit: illum flagellis pro crimine subicit. Sed castigatio cadit in irritum: nam paucas intra noctes Gulielmo dormienti apparet aequata solo una ex quatuor turribus, quibus pro angulis construebatur Habitaculum. Surgit laudes matutinas recitaturus, querit Sodalem Monachum, sed inani diligentia, alio enim se proripuerat. Apud Aegyptios in Veneris templo Dea insidebat hirco, ut prompta luxuries exprimeretur. Et hic super sepulchro Laidis famosae Meretricis incensus extabat ad Mulieris qualitatem offerendam: ne multa: Hircum translate dici de Homine impuro, & libidinoso clamant latina Lexica, oggeruntque ex Plauto *Ope-ram Hirci improbi, edentuli*. Et qui praecociter hircum olere dicitur; venerique inhiat; appellatur Hirquitallus. Neque spernendus Martinus Del Rio cujus sunt in disquisit. magicis tom. 2. quaest. 43. sect. 3. *Diabolo Hirci forma valde antiqua est: Animalis hujus salacitas, superbia, & alia vitia,*
quae

quæ demones studiosè imitantur, notissima sunt. In his arbitror quiescendum, quamquam non ignore Virum ovium Arietem, & Caprarum Hircum, pro uno eodemque sonare apud probatissimos Doctores; & in exemplum commendabile produci. S. Gregorius in psalm. 28. *Quem alium hoc loco Arietem accipimus, nisi primum in Ecclesia ordinem Sacerdotum, de quibus scriptum est. Afferte Domino filios Arietum: qui per exempla sua gradientem Populum, quasi subsequenter ovium gregem, trahunt.* Ex Divo Anastasio. *Hircus Dux gregis. est Episcopus qui fuit occisus pro peccatis Hominum* Hinc & Hircus oves ducere dicitur & Aries non absurdè Prudentiam explicat, quæ virtus est, unde omnia rectè dispensatur.

18. Flordonina Oldo filia Jacobi (qui demum nomen dedit familiæ Tertii Ordinis S. Francisci, & inter Beatos enumeratur) divortium, annuente Catarina Uxore ad meliorem statum acriter negaverat. Admonetur per somnium; & inurat consilium. Fumo spississimo videt opprimi filium, excipitque clamantem: *Morior tua causa, Genitrix: Hæc extremo conamine portam rimata, aut fenestram, ut auxilio sit, nullam invenit; & lecto exilit.* Apud Ephem. eandem sub 18. Aprilis. Fumus conclusus, & suffocationem intendans, res caducæ sunt, quibus calurnus opprimebatur Jacobus. Ex Abbatone Abbate Canonico Regulari apud Picinellum in mundo symbolico: *Fumus vanitas est rerum temporalium, quæ mutabilitate,*

Utile, mortalitate, vel omnimodo defectu tanquam fumus evanescent, utpote divitiæ, honores, nobilitas, forma, & potentia hujus sæculi.

19. Joanna S. Alberti Magni Mater somniat parere faciem lucidissimam. Mater S. Andreae Corfini Lupum, qui lentè in Agnum mutabatur. Quis non prædixisset, quod exitu confirmatum est? Quantum Doctorem suspicit Universus! Quantam vitæ in religiosissimam a scelestissima commutationem! Pergamus ad Artemidorum.

§. XII.

Visa est sibi Mulier quædam ex pectore ipsius, tritici spicas enatas esse, & in naturam ipsius refractas rursus immergi. Hæc per casum aliquem ignara cum filio suo coivit, deinde se ipsam interfecit. Spicæ filium significabant. Immersio spicarum in naturam ipsius, coitum. Interitum semina ex corpore enata, propterea quod e terra non ex viventium corporibus enascentur. Hæc num. 63. Visus est quis ex pectore ipsius tritici spicas enatas esse, deinde accessisse aliquem, ac spicas evellisse. Habet filios duos, & mortui sunt ambo Latronibus irrumpentibus in ades, quas in agris habebant. Hæc num. 84. Explicatio mihi videtur aptissima: nemo enim est, qui non eruat a spica, fecunditatem, a fecunditate filios. Illud non probo in successu primo, nempe Interitum Matris præsignificatum: nihil sanè est unde præsignificari judicemus.

H

mus.

mus. Numismata vel Juliae Piae consecrata, vel Aphricam referentia, spicis evincunt abundantiam. Nonne ubi maturuerunt, dimittunt etiam sponte semina, ut nova planta progerminet? Hic reticendum non arbitror, quod Aelius Donatus de Virgilio: Matronis Mater praegnas quum somniasset se enixum laureum ramum, quem compactum terrae coaluisse, & excrevisse illico in speciem maturae arboris refertae variis pomis, & floribus cerneret sequenti luce cum Marito rus petens ex itinere disperiit, atque in subjecta fossa, partu levata est.

2. Nec tantum spicae; verum & frumentum indicat foecunditatem: quare pertinet in rem, quod per eundem Artemidorum num. 8. proponitur. *Visus est sibi quis in pulvinari triticum, pro tomento habere. Erat ipsi Uxor, quae nunquam antea conceperat. Ea hoc ipso anno gravida facta Puerum Masculum peperit; nam pulvinar Uxorem parituram esse significabat: Triticum vero masculum semen; mehercle quia prolificum.* Mydæ illi Phrygio, quum Puer esset, dormienti formicae in os tritici grana congefferunt, Ditissimum fore, praedictum est, quod evenit. Prodigium miror, & stupeo; sed non arguam imprudentiae quemquam, si per somnium id evenerit, & praedicat divitias. De portentis non ago; sed iis positis explico, quidquid metaphora suggerit. Narrant de Platone, Apes dormienti in labellis confedissee: & responsum esse, illum singulari suavitate orationis fore. Et quamquam Cicero id iudicat,

dicat, vel falsum, vel quod prædictum est, fortuitò evenisse; tamen historicis consentientibus, eventum non negaverim, & evenisse fortuitò nec opiner quum successum, quum significationem. Pro divinæ sapientiæ ordine singularia fiunt certis quibusdam Hominibus: Et pro Eruditorum consensione Apes dulcedinem pariunt. Ut præteream plurimos unus S. Ambrosius non aliter quam Platonem amorem Apum expertus, evincit ea, in quæ nostra spectare debet oratio.

3. *Visus est sibi quis ex capite suo oleam enatam esse. Fortiter philosophiæ studia sectatus est & doctrina atque exercitatione consequenter usus. Semper virgens enim est planta, & solida, & Minervæ dicata, Ipsa autem Dea Sapientia esse putatur.* num. 16. Mittamus Satyricos, quorum arbitratu Supremi ordinis Homines habendi sunt Stulti, quia similes Jovis abigentis capite Palladem: ineptum sanè illud Salvatoris la Rosa

*Giove, Io non leggo, che sapienza amasse
Che quando il Mondo ancor vagiva in culla
Avca Minerva in capo, e fuor la trasse.*

Minerva derepente oleam e terræ gremio produxit, & obtulit: quare hanc pro illa quandoque stare; non solum vulgi opinio est, sed & omnium Poetarum: immo Sacri Codices edocent Sapientiam olivæ similem, ideoque Sapientiæ, Pacis, Victoriæ, Mansuetudinis, & Æternitatis symbolum. Quum igitur est vasis id soleat emanare, quod sunt impleta, non è vanæ credulitatis admittere,

Sapientiam erupturam, unde erumpere visa est Olea. Neque prætermiserim ad rectas interpretandi leges aperiri certum interitum Vitis, ubi hæc accessit ad Olivam: Interitum Olivæ, ubi hæc glyciriza secundum radices illaqueatur. Videmus vites oleis absumi: & novimus ab Authore historię plantarum, oleam sensim emori & enecari si glyciriza circa stipitem ejus agat radices. Quorsum tamen isthæc? Non semel Insomnia arborem arbori copulaverunt: Propterea subjungam ex Picrio Valeriano lib. 53. *La Quercia, e l' Olivo sono con sì ossinata malevolenza quasi tra loro discordanti, che l' uno posto nella fossa dell' altro, ambedue periscono*: quod respondere vulgato iudicio, & vetustissimo confirmant verba Matthioli: *Olea, & Quercus tam pertinaci odio inter se dissident, si rei agrariæ Scriptoribus fides est adhibenda, ut altera præpè alteram depasta brevi tempore pereat*. Nec indignum consideratione stabilio, quod Olea non patitur ullius alterius arboris insitionem; & ideo significare potest Matrimonia inter affines, aut consanguineos ubi novellæ apparuerint: Et a Novellis olivarum non injuriæ vulgantur Filii Genitoribus respondentes.

4. *Visus est sibi quis transformatus, arbor magna factus & bifida; & alteram quidem partem esse Populum Albam; alteram verd Pinum; deinde Populo aves omni generis insidere. Pino verd Laros, & Mergos, & quæcumque aliæ sunt Marinæ aves. Nati sunt ipsi filii duo quorum*
alter

alter athleticam & laboriosam vitam duxit propter Populum albam: & multam terram peragrans, omnis generis Homines, & maximè cognatos per tulit. Alter tametsi Agricola filius, Nauclerus factus, & non ignobilis nauta: Ipse vero qui somnium vidit, ad longam Senectam pervenit & feliciter vitam finivit. num. 74.

5. Quadratur optimè in vitam Somniantis longam, esse Parentem duarum arborum, quibus indicatur longævitas. Verùm pro fundatis conjecturis Filio, cui respondet Populus, respondere debet virtus Naucleri, fatumque laboriosum: Populus enim consentire videtur cū Alno & de hac habet Matthiolus *Præfertur ad ædificorum fundamenta, quæ in fluminibus, lacubus, paludibus sunt. Ex Virgilio Tunc Alnos primum fluvii sensere cavatas. Ex Lucretio: Et fluctibus aptior Alnus.* In Pino quis non consentiat longævitatē, firmitudinē, fecunditatē? Videmus in sæcula vivere, turbinibus obniti, fructus maturos concedere, & novis non destitui. Cum his Ego: sed Ægyptii Pinum mortis indicium docent: porrò Cresus Lampfacenis, quod Miltiadem insidiis captum detineret, comminatus est tanquam Pinum illos exterminaturum: quamobrem id? Quell' albero poichè una volta è reciso più non repullula: ut loquitur Valerianus lib. 52. degli alberi funesti: Sed quid si ab Ovidio in prim. metam.

*Nondum caesa suis peregrinum ut viseret orbem
Montibus in liquidas Pinus descenderat undas
Nullaq; Mortales præter sua litora norant.*

Nonne Pinus pro Navigantibus? Stet sua cuique
judicandi libertas quando incerta sunt metaphora
fundamenta. Sed successus ab Artemidoro narra-
tus historiam sapere, non simplicem conjecturam
videtur.

6. *Visus est sibi quis contritum liquidum,
Sinapi bibere. Accusatus cædis, a Judice ad mor-
tem est damnatus.* num. 5. Considerandum est non
eodem pertinere somnium, quo fit Quis Sinapi,
Planta nimium super qua ut in Syria nidificant
Volucres: & quo contritum semen ebibitur. Hoc
Theologorum nostrorum explicantium Christi Do-
mini parabolam de grano Sinapi, nemine renuen-
te, contritum & haustum significat tribulationes,
& pressuras admittere. Tali edoctus prædicatione im-
mò eventu, cucurri in similem, nec aberravi:
Somniavit quidam Calce viva, & coacto dein la-
cte vulgo Recocta Amici suasu cibari: ubi de-
gustavit somno solutus est: In sollicitudines con-
jectus gravissimas, demùm evasit.

7. *Visus est sibi quis ex carnibus exire ve-
lut Serpens deposita senecta. Postridie mortuus est
nam Anima corpus relictura tales imaginationes
sibi exhibebat.* num. 40.

8. Scorpiones, & Serpentes habiti semper
sunt Gladius Divinæ Vindictæ; & ominis infeli-
cissimi: propterea silere non possum, in pessimis
habendum, si Gravida sompniat tale quid parere. Vi-
petæ quia nascendo creditæ sunt Matrem enecare,
fuere apud Antiquos Parricidarum pœnæ, ac tor-
tores

tores: & symbolum dominantis in Viro Uxoris;
& hujus in adulterium-pronæ: porro inveterata credulitate, Mas ex Viperis caput inferre putatus idos forminx sub coitu, atque hujus furente libidine suffocari. Si exuvix portendunt corpus humanum, quicumque has ponit, moriturus existimatur. Possunt verò significare qualitatem Hominis, servitutem nimirum, amorem, odium: propterea suadere mutationem in meliorem statum, ut jure constructum sit Insigne illud, Serpens qui exuat in juniperò tunicam, clametque *Altera Melior*. Quod si concisæ, vel modo mortuæ & secundum Medicinam paratæ offerantur Viperae; tum illud quadrat, *Salutem ex inimicis nostris*.

9. *Visus est sibi quis in tunica propria Cimices valde multos; & magnos reperire; ac abominari, & ipsos abjicere velle, sed non posse. Postmodum didicit, Uxorem suam stupri consuetudinem cum quibusdam habere; & ex eo quidem tristatus est; sed ab ipsa non discessit, impedimento quodam prohibitus. Significabant Tunica Uxorem ipsam circumplexam: Cimices verò turpitudinem: quoniam autem non poterat ipsos pro voluntate sua auferre, & rejicere; neque ab Uxore jura propositum suum discedere potuit.* num. 64.

10. Joannes Giuffrida Canonacus Ecclesiæ Cathedralis, atque ex Vicariis Generalibus hujus Urbis Catanæ, ac Diocesis; Patruus, mei amantissimus, me per jocos somniorum Interpretem vocat & olim primo diluculo exponit: Somniavi Amicum

micum cunicibus miserandum in modum appeti-
tum, & semine oppressum. Quò referrem Somnium?
Hic Ego: Adultera est illi Coniux. Iuhorruit: sed
opinatus, me de Amico, per alias conjecturas, &
suspiciones locutum; auctoritate, qua pollet, ob-
strepi; obiurgatque & meam interpretationem pre-
cario prolatam inlclamat. Affer, inquit, Artemido-
rum, quem jactas auctorem, magistrumque tes-
taris. Oblatus est, & lecto superiore successu fron-
tem Cruce sibi signat; meque tacitus dimittit.
Pergamus: Cimices inquit Manthiolus, non solum
morsu dilacerant, quo & somnum inturbant, &
sanguinem adimunt; sed etiam factorem adeo detesta-
bilem, abominandumque nobis ex se relinquunt; ut
eo longè magis sensus, spiritusque lædantur, quàm
universæ corporis partes, quæ ab iis fuerint ictæ.
A bestiis lectulariis immane putentibus, & Ho-
minem ita lædentibus, ut vehementius noceant o-
dore; quàm ictu: quis, non eruat maximam lecti
conjugalis ignominiam, qua nulla major? Et fama,
quàm re, quid turpius adulterio?

11. Hæc habui dicere de somniorum inter-
pretatione. Vos exemplis oneravi; plurimis tamen
ad fastidium evitandum præteritis: & ne temerè
proloqui videamini, rerum quas potui rationes a-
perui. Ne palleatis, ut nudis pressu qui calcibus
anguem; si in Theologos nimium religiosos of-
fenderitis; admoneo, determinari ab his lethale
peccatum in eos, qui somniorum ductu vitam
regant omnem, vel omittant nimirum, vel su-
scipiat

sciapiat firmiore fide negotia. Excludemus a Medicina prognosticon, quia est de futuris contingentibus? minimè verò: sed damnamus quidem certè illos, qui prognostico de salute sic fidant; ut ancipiti sub ægratatione negligant Sacramenta: nullo tamen pacto carpemus eos, qui purgatoriis utantur ad paralyfim anteverteudam, ubi commonefacti per somnium de crure lapidefacto, ut eventu comprobavit Galenus. Videte quò rem aliquando tandem perductam velim: Somniis Naturalibus tanta fit fides, quanta Medicorum prognosticis, tantumque ad opera incitamentum: Allegoricis quanta prognosticis Prudentum. Quid ita? Inter allegoricum signum; & rem, quæ significatur, non ab similem mihi fingo Moralem Connexionem, quam inter voces ab Hominum placito constitutas, & rem, in quam cognoscendam ducimur.

12. Restat, ut fontes indicem, unde liceat haurire allegorias: præ oculis non habeo, quàm Pierium Valerianum Geroglifici degli Egizj. Picinellum Mondo simbolico. Joannem de Rinaldi Significato de' Colori. Martinum Del Rio Disquisitiones Magicæ, & Adagialia Sacra. Theatrum Vitæ Humanæ. Levinum Lemnium Similitudinum, ac Parabolarum in Bibliis. Valete, neque Vos

obtundi, arbitremini, si exclamem:

*Neminem velim sic amplecti omnia mea ut me
sequatur, nisi in iis, in quibus me
non errare perspexerit.*

S. Aug. lib. 2. de Bono Persever. cap. 21;

F I N I S.

A S S E R T I O.

I.

In Pleuriticis Expectoratio per Pulmones plerumque, & Arteriam Asperam absolvitur: negandum tamen non est, aliquando fieri per vasa Pulmones, Tracheamque extrinsecus perreptantia.

II.

Abscessibus seruari lateris relictudinem suslinemus: talemque patantes Naturæ legem, illam sequimur; dùm medicamenta præcipimus.

III.

Et dùm de Inflammatione deliberamus; hanc generari aliquando sine dolore, sine febre defendimus.

S C H O L I O N.

Siquidquid est operis in Natura, liceret eò tantum abnegare, quo nequimus intelligendo consequi methodum, per quam easpe illa perficit, absolvitque: mirum quot numeranda forent.

A

forent inania, formidolosa, cunctos omnino sensus fallentia! *Multi Medici* Galeno teste, 5. de loc. affect. cap. 3. pag. 30. lit. H. rerum, quæ manifestè videntur, causam reddere nequeunt, eas esse omnino negant. Quin evagemur in plurima; in una Pleuritide, super qua Poblema est, maxima, qua soletis, attentione considerate, quò futilitatis pertigere celeberrimi Sydenham, & Pompejus Sacco. Hic inficiatur, ullam esse Pleuritidem, quæ supra diaphragma sedem non habeat: ejus propterea distributionem in *Ascendentem*, & *Descendentem*; existimat improbandam. Quid ita? Vicit eum expectoratio subactæ materiæ: en verba ubi de Pleurit. cap. 3. *Has differentias admittere non possum, quia non concipio, quomodo inflammatio subitùs diaphragma; & in musculis intercostalibus, possit per pulmones tussi expectorari, quum nulla meo judicio via appareat: idèd talem differentiam non adprobo*, Ecquis unquam ausus, experientiæ non consentire Pleuritidem descendentem? Ecquis non vidit, ab hepate inflammato sputum purulentum: non sanguineum a lyene? negabimus utrumque ob incognitam viam? Habete Senem nostrum: *Siquidem dolor ad claviculam de se signum præbeat; aut supra septum transversum, venam secare prædest: si verè sub Septo transverso fuerit dolor; alvum mollire*. Unde tanta fascinatio, ut sub septo negemus esse inflammationem?

2. Nec magis tolerando se implicat errore
Sy-

3

Sydenhamus, evulgans non expectandam sanitatem
 ab evacuatione peccantis materiae per pulmones :
 cur id ? non assequitur eruptionis methodum : Ac-
 cipite commonentem : *Quam semper existimave-
 rim in summo discrimine versari illos, qui mor-
 bum hunc expectorationi eliminandum committerent ;
 nam ut tedium hujus methodi, quae Natura ma-
 teriae morbificae ejiciendae satagit, omittamus, ni-
 mium periculosa res est alia. Committeret argu-
 menta congerere ; ni Medicorum omnium con-
 fensione ; ipsaque indubitabili experientia revince-
 retur opinio. Vir, coetera praestantissimus, movet
 milles, non alio se pede procedere, quam ipsius
 Naturae calcante vestigia : verum quum oscitanter
 operata, quod saepissimè aggreditur, evulganda non
 sit Natura, laudate sequimur expectorationem, quam
 vel suppressere ; vel aliò trahere ; Aegrotum aut
 in majus vitae discrimen ; aut in mortem omnino
 certam conjicere est. Talia Sydenhamii ruunt mo-
 le sua : concredite potius memoriae monitum Pi-
 sonis, quod appono ejus verbis : Opinor praeceptum
 illud generale Sydenhamii de iteranda fidenter ple-
 betemia valde periculosum esse : Multisque pra-
 buisse ansam errandi ; & praebiturum, ob Aucto-
 ris celebritatem ; nostraeque propensionem ad fu-
 giendum laborem . . . Intendit animam ad stabi-
 liendam utiliore legem ; curanda Pleuritis fre-
 quentiore sanguineae detractionis fungente munere
 asperae arteriae sibi multis exemplis comperta, &
 explorata : Nobis gratum fecisset, & prolatum*

4
consulisset *Posteritati*; si restitutas *Pleuriticas* des-
scripsisset, quemadmodum *Hippocrates*, *Anaxionem*.
Illudne vel in *Pleuriticis* amplexabimur; ut du-
rante idgenus morbo, quotidie, & ad plures qui-
dem horas lecto *Ægri* eximantur? *Nos*trates, in-
quit de suis *Morgagnus*, non imitantur: Imitan-
turne *Siculi*? minimè gentium. Stet, & *Pleuriti-*
dem aliam esse infra; supra septumtransversum
aliam: Et purulentam materiam pro laudabili *Natu-*
ræ instituto expectorari.

3. Galenus quanta potuit contentione mon-
stravit itum a pulmonibus ad cavitatem pectoris;
& ab hac reditum in pulmones: quare tum ve-
siculas; tum firmantem, concludentemque mem-
branam admittere docuit pervias transitiones: en-
verba: 5. de loc. affect. cap. 3. *Quod tussiendo*
ex thoracis spatio aliquid interdum expuatur, fa-
cile intelliget is; qui eas dispositiones considera-
verit, quibus ab exterioribus ad intima pectoris
ulcus penetrare contingit: sive id ob vulnus pene-
trans non conglutinatum eveniat; sive ob magnum
abscessum utrinque eruptum... Si aqua mulsa in
thoracis spatium infundatur, mox tussiendo expuitur,
& laborans ipse aquam mulsam esse ex sapore de-
prehendet.... Quotquot in thorace confossi sunt,
in primis quidem diebus purulenta quadam expuunt;
nisi recte, & exquisitè universus sanguis per vul-
nus, quatiendo videlicet Hominem, qui sic vulne-
ratus est, succis effusus. Quid si aliquando expe-
ctorata vel Turunda est; quod testi oculato Tulpio

con-

consentit Bonetus, Muys, Alli? Animum applicate iudiciis, quibus penetrasse decernimus: est mo-
 hercle precipuum, ni singulare, eruptio per no-
 vam portam, & sonitus aeris: quæ sensus testan-
 tur. Demus aures Joanni Muys, qui observat: 2.
 decad. quintæ habet: *Aer ex hoc vulnere satis im-*
petuosè prorumpbat. Sed demus, Uni pro Cun-
 ctis, Paræo: *Penetrare in cavitatem Thoracis vul-*
nus, hinc intelliges: Si Ægri ore, naribusque
obturalis, spiritus per hoc, cum strepitu erumpat;
adeo ut oppositum, aut appositum candela lumen
disperdet; aut extinguat. Quid clarius ad itum, re-
 ditumque suadendum?

4. Quid si permeabilem membranam osten-
 dit Anatome? Habeo ex Verheyenio: *Nunquam*
legi, vel audiivi poros istos a quopiam esse visos;
sed passim admittuntur ad explicandum quomodo in
emphyemate orto a pleuritide malè curata, portio
aliqua puris excernatur per os. Hinc duo vobis in-
 tento veluti digito considerata significo: alterum
 ab hoc Doctore nec visos unquam, nec auditos,
 qui seriò poros istiusmodi admissent; alterum, a
 cavitate in sinum pulmonum excogitatam fuisse
 viam, ut explicaretur Pleuriticorum expuitio. Si
 non daretur accessus ab illesis pulmonibus ad ca-
 vitatem; unde aeris ea copia, ut erumpendo flam-
 mam abigat, perdatve? Si neminem audiuit, aut
 vidit; ergo plurimos non consuluit; aut faciendum
 tanti non arbitratus est; quanti faciunt universa-
 rum Gentium academiae. Sonant ubique Harvæus,

Bar-

Bartholinus, Lindanus, Willsius. Præfixus: *Perforatio*, ait, *Pulmonum*. a me inventa hanc obscura, & cæca est; sed in pennatis præsertim patula admodum; adeo, ut in *Struthiocamelo* meatus plurimos repererim, qui digitorum apices exciperent: an non, in *Homine* etiam dum vivit, aer per di-
 ctos meatus in thoracis cavitatem penetret? Altera Membrana cingitur Pulmo tenui, levi, poris multis insignita, satis conspicuis, quos aliquoties Joannes Walæus pist. majusculi magnitudine in *Vitru-
 num* dissectionibus observavit. Tertius & docuit; vulgavit esse ejusmodi membranæ proprium: Et absorbere, quæ præter naturam collectæ sunt in cavitate thoracis; & trajicere aerem in eundem
 cavitatem; quo circumfusus pulmonibus, hos refrigeret. Quartus denum: Membrana poros quam-
 plurimos habet intantum, ut si *hydrargyrus* lobi alicujus minoris ramo tracheali infundatur; mem-
 branam ferè totam intus obducens, ubique e poris erumpat. Quod tua igitur Verheyem? Vel desipe-
 re consultè amas; vel fraudem Lectoribus ma-
 chinari.

§. Posti hosce splendentissimi nominis Ana-
 tomicos inter maximè probabilia numero galeni-
 cam expectorationis explicationem: & Vobis Bel-
 lini phrasibus appono: Ubicumque sit inflamma-
 tionis locus, postquam pus in cavitatem pectoris
 defluxerit; extenditur supra universam superficiem
 extrinsecam pulmonis: in singulos folliculus per
 exsudationem derivatur: asportatur ad fauces ul-
 que,

que, & sputam redditur. Posse etiam sanguinem exsudare e membranis, patet ex suctibus, quibus per labiorum agglutinationem cum carne livor in superficie cutis producitur; & sanguis etiam educitur. Exemplo, quod suctu petitur addo per ipsum Galenum hæc: Dicas cutem, quæ membranis multo fortior, & crassior est in fracturis ossium callo obducendis, sanguineum humorem, quominus per ipsam penetrando egrediatur, prohibere: hunc tamen videmus in nonnullis ita copiose effundi; ut totas etiam villas irriget: quod quum ita fieri videamus; idem haud absurde per tenues quoque membranas pulmonum, fieri fatendum est.

6. Quid faciendum? sic est Hominum ingenium: Explicatio, quod galenica, prædicatur esse ab Homine simplici, nempe aliena a rebus philosophicis; & ne Bellino quidem parcitur. Bolus est, non deglutienda, inquit Verna, credat, qui velit. Quid ita? ecce respondentem in cap. 2. de Natura Pleuritidis. Exsudatio, si quandoque accidere possit, & accidat; non nisi maximo nisu, & violentia exteriori: verumtamen nunquam aut rarissime ex morbi vi tantum produceretur Ipsa Brachii, manus, pedis, aut oris cute inflammata, cruor haud equidem transfudat; nisi tumor rumpatur, aut suppuratio fiat: indeque cingentem membranam pus rodat, & ex ea diffuat Sanguis: Sanguinis vomitus Pleuritidis interdum accidit; eoque sæpius evadunt: nec credibile est, cruorem, qui vomitu funditur, ex pleura transfudare, & per dia-

3
diaphragma ad *ventriculi fundum* ferri, indeque
 vomit: vel ex *pleura* ad *palmones*, a quibus ad
bronchia, & *asperam arteriam*, & ex hac per
Æsophagum continuum foras eructari. Ne simpli-
 ei videar moveri philosophia, productas rationes
 ad examen non pressè revocabo. Dictum lepidè:
Simplici Philosophia Bellinus arripit Galeni sen-
tentiæ! Estne veritati prorsus impar, ubi simplex
 Philosophia? Stabilitane per ipsam veritas, veri-
 tati, quam profert Medicina, refragatur?

7. Galeni rationalis progressus est a gravio-
 re momento ad minus. Si cutis est longè densior,
 quam pleurâ, pulmonumque membranâ; tamen
 patitur erumpere sanguinem, ut hic etiam vittas
 inficiat: cur ab istiusmodi munere prohibebitur
 Pleurâ, & membrana pulmonum laxior, & du-
 ctibilior? Vis est magna satis, quando superat
 quidquid opponitur: nec recollecto puri, nisi ex
 intusceris inferitur: porro aer in pulmones irruens,
 eosque dilatans in causa est, quamobrem illud &
 prematur, & excipitur. Eodem pertinet firmarum
 conatus partium, quæ tum dolore; tum structu-
 ra renisu pondus præternaturale committuntur abi-
 gore. Odoni pulveris exiguam particulam, quæ
 fibris narium molèstiam faciat; ubi qui exentien-
 dam curavit; os comprimit; susceptum aera co-
 hibet, urgetque ad exitum impetuosum, & per
 Coanham quidem, ut insolentibus excitatis tre-
 moribus, quidquid nocet, abripiatur. Pulmonibus
 congesta purulenta materia, non aliter tussis operâ:

9
expuitur. Quis dubitet? Si pulmones vel preme-
re nequeunt pus, idque premendo absorbere: vel
si remotiores à pleura sunt; successus fuerit diffi-
cillimus. Hic verò memoriam refricant, ut sug-
gerat pororum varietatem à me non infelicitè ex-
victam; alios nimirum esse, qui spectent foras,
nempè in cavitatem; alios, qui spectent intrò, idest
à cavitatè in sursum pulmonum: propterea in ca-
vitatem actus aer facere credendus est ad prom-
ptiorem exceptionem puris, tunc pulmonibus pres-
sit, & aeris admixtione exagitati. Postremò abscessus
sum pleuriticum non semper devolvi in cavitatem
profitemur: sed à pleura in membranas pul-
monum transportari non secus; atque immanis Co-
ryzæ materia, quin officiant nasi glandulis: immò
ire non semel per vias respirationis externas, ob-
servamus.

8. Pleuriticis vomitum sanguinis accidere
interdum; & sæpius eos liberari, non video quid
sibi velit: nec assequor, qua ratione queat evincere
sanguinem, qui vomitu rejicitur, ipsissimum esse,
qui pleuram obsederat, intentaveratque phlegmonem.
Efficacior conatus fibrarum pleuræ repellit
opprimentem, & hic alium, & alius tertium; ad illu-
nque; unde sit impetus in vasa concedentia portam
ad eruptionem. Liberati non semel sunt Pleuritici
per diarrhæam ab ipsis principis: num sanguis, qui
pleuram invaserat, ipse ille per intestina deturba-
tur? nequaquam. Conquirantur igitur nervosissimi
ad

ad excludendum Galenum, & Bellinum; quot quot enim congerit Verna, vix feriunt.

9. Ettmullerus negare non vult poros, & transitum materierum e pulmone in pectoris cavum; & hinc ad sinum pulmonum: verum attribuit *insolitis Naturæ operationibus ad statum, ordinarium, naturalemve nullatenus applicandis, aut concludentibus*: subditque cum Averrhoe, nonnunquam in Medicina observari miracula. De aere? non crediderit, aliquando permeaturum. Bellissimum machinamentum! Pori sequuntur structuram, maximè naturalem, & materierum transitus miraculo vertitur! Habebitur fides & negantibus, & asserentibus foramina?

10. Ii, quorum est Artes non expolire, non firmare; sed omninò subvertere; plures in scenam producant arietes; eosque sic intorquent spiritu contentissimo. Si foramina debentur naturali structuræ; & aeri patet aditus in cavitatem pectoris; cur hic & vaporum, & aeris non ea sit aggestio, ut libera pulmonum explicatio prohibeatur? 2. Nec hydrops pectoris obveniret, si resoluta in vapores aqua posset per pulmones exantillari. 3. *Accidit aliquando*, ut loquitur Suvammerdamus ubi de respiratione, *in pectoris vulneribus, Pulmones eruptionem tentare*: si posset aer ore susceptus egredi per poros in vulnus, nihil profectò causæ esset, quamobrem urgeretur ad exitum Pulmo.

11. Tentemus isthæc arma nostræ sententiæ fir-

11

firmitate retundere. Ni vacuum coacervatum velimus in Hominis pectore comminisci, reclamantibus quibuscumque Philosophis; ætherem, & vapores, eorum simillimos, qui per cutim insensibiliter avolant a cavitatis lateribus, (ubi concitior motus, & liquorum dissolutio) urgeri fatebimur in cavitatem, ibique pro pacatiore exagitatione quoquo modo concreescere: hinc pulmonibus explicandis impedimentum, ni excipiantur illi etiam coacti; & amandentur per trachæam; verò exilissimæ particule compelluntur perpetuò in cavitatem; & hic minore sunt in motu: cur non coalescent in molem longè grandiore? cur non ita cumulabuntur, ut hydropem mentiantur; & impediant, quominus Pulmones explicentur? Veritatem propius existimate, aerem subire per suos poros; redire vaporibus intermixtum per poros, quæ sputamina Pleuriticorum; propterea non inhiberi, ut vim pulmonibus ampliorem lucum flagitantibus inferat.

12. In alterum: si Pulmonum membrana in partem mali non tracta est; nec aqua glutineum sibi comparavit ingenium; futurum arbitror, ut dydrops, ne compareat: sed tantum nocere, queat humoris absumptio præfluxu in cavitatem continenti. Empyema, quod moræ diuturniori puris ascribimus; evincit, acritate nimia convulsas, erosas, a naturali conditione prorsus deficientes fibras; & quæ veniunt præsertim ad causæ morbi ficæ contactum: Qua fiducia superandum pronuntiabimus? Qualitas ipsa puris acidioris, & Ægri-

temperies aliquando siccior poterunt membrana crustam purulentam obducere, viamque sibi obstruere: Nec est tamen universim certum, expectorantia fore prorsus inutilia quò Empyema debelletur: uti cutis enim Martini laxior, & sudationi paratior est; Francisci non item: sic & Pulmonum membrana.

13. In tertium: *Si accidit aliquando*, a Pulmonibus tentari eruptionem; cum decretum de nullis poris assertur perpetuum? Liceret rectè philosophando definire: Ergo dabitur aliquando membrana pulmonum, quæ liberam aeri non concedat transitionem: admittere postulatam, sed quærerem quamobrem: Quid est, amabo vos Auditores, quare non contemplemur discrimen inter aerem, qui explicatur extempore; ablato circumjacentis pondere: & qui lento gressu expanditur? Qui nostris humoribus intermixtus circuitui obsequitur; & noxius cohibentibus fibris non est; si liberatur externa sibi gravitate, ubi exceptum sit Braichium Boyleana machina, hoc illicò divelli percipietur: evanescet extemplo aeris reverentia in Naturam; & negato circuitu, lateribus vasorum continuo insultabitur. In penetratis vulnere, si quandoque succedat, ut nihil, aut fermè nihil in cavitate sit, a quo frænctur pulmonum explicatio hujus extemporaliter succedentis enascetur occasio.

14. Dicendum superest de viis, quas in Tracheæ caput pertinere, opinamur; & quin pulmones inficiantur, sputamenta permittere. Non existimabile

mabile modò, sed verum prorsus, assero; Splenem unum quandoque accusandum sub dolore, qui ab tumente sinistro hypochondrio rectà feratur ad claviculam; sub tussi, quæ vel somnum exterminet; sub vetito lævi lateris positu, ne inclementiora consurgant symptomata; sub sputo maxima proprio Pleuriticorum. Quid si, vel pressu portionis oppleta; vel intestino cohibitorum fervore sentiat Ager ipse a loco affecto ascendere, quidquid tullim moturum est: & Asperæ principium Arterix invadi profiteatur? Utinam Medicorum quorundam gloria de superata Hæmophthisi, ne sit a lyene repetenda! Si quàm longè distat, sanguinem rejici pulmone, qui suo sit vitio labefactatus: & qui, cœterà firmus, impetatur altrinsecus: cur non distaverit expui purulenta per Trachææ summa; & pulmonem non infici, sed vix trahi in ejusmodi expectorationem? Ab Hippocrate 2. Prorrh. docemur: *Signis omnibus tum suppuratorum; tum tabescentium collectis, oportet prædicere, & supersitem evasurum; & periturum: Maxime evadunt Atrabilarii.* Atrabilarios fas est putare Splenicos: Et constantissima novimus observatione firmatum, eruptiones cruoris etiam recurrentes, etiam diuturnas, pulmonibus non obfuisse: immo lenioribus catharticis malum, iterum iterumque debellatum. Sed a quibus viis licebit illud repetere? Quid suggererim? in abdito sunt: Sunt tamen ab Aorta descendente Arteriolæ, quæ per varios plexus, Trachææ truncum, si exterius inspicitur,

spiciantur quæ secundum vertebraſ descendit, com-
 plectuntur: ſed iſtis ipſis quæ methodo vel pus, vel
 pars minima lyenſ committatur ad ſputum,
 non aſſequor. Adeſſe tuſſim, quum ſplen vertit ad
 ſuppurationem; eumque taliter contabefcere, ut
 ſtultitiam ejiciatur; docuit Areteus lib. 1. cap.
 13. ubi: *Quibuſdam*, ait, *integra lyenſ partes*
exerant: atque hoc mihi confirmavit eventus in
 Sacerdote Calogero Strano, inculcando a ſacris
 ſuggeſtis amoris erga Deum; & audiendi Mona-
 ſtriarum confeſſionibus dedito. Multatus hic erra-
 ticâ Quartanâ, labitur poſtremo in dolorem, quo
 lyenſ regio immaniter infeſtatur; in ferinam tuſ-
 ſim, unde Vomitus ingeſtorum; & ſanguinis ita
 concreti, ut firmas quodammo particulas exhibeat,
 recurrentis excretio. Poſt vitam ab octavo ultra men-
 ſes quatuor, ægrotationis die commutatam, lyenſ
 parum admodum ſupereſſe a corruptione; & pul-
 ſes ulceratos quidem, non mortificatos cadaveris
 conſideratio manifeſtavit. Neſcire vias, nec medicatui-
 que prognosticis obſuerit: ad explendam labo-
 rioſam curioſitatem adite Joannem Bapti-
 ſtam Verna parte prima cap. 8. de
 Natur. Pleuritidis.

§. II.

QUum in veram Medicinam aptimè pertineat
 illud Hippocratis: *Absceſſus excipere ſi eant, qua-*
tes oportet: qui non valde; cooperari: eos antecor-
vere, qui omnino inutiles fuerint. in 8. Epidem. ſect. 2.

Videtur maxime necessarium præcognoscere, quam corporis portionem impetiturus ille est: ideoque definire; sitne secundum lateris rectitudinem; an, secus allicienda, propulsandave materis, quæ malum facit, novumque intentat. Si placent experientia informari, salutaria potius habemus opera secundum rectum; quam contrarium. Sed ut etiam docendo licentiam serviamus, oportet non pauca recensere; progrediamur: Galeno locum e sexto Epidemiorum expendente, negandum, constare, posse prognosticon de maiore salubritate; quia in quamplurimis eventibus intelligi nequit rectitudo, vel oppositio: Sanguinis, ait, ex utero copiosum profluvium multos curare morbos; omnibus in aperto est: sed an ex dextro, utero venis, an ex sinistri, an ex utroque excretio facta sit, cognoscere non possumus. Verum in his, & similibus eventis locus dandus est conjecturis; pro quibus decidemus fuisse secundum rectitudinem; ubi experimenta, quæ constant, rectitudinem persuaserint.

2. Galenus, ubi de locis affectis cap. septimo, audivit narrante Puero dispositionem epilepticam ex tibia initium capere: mox illinc rectè ascendere per femur, & supposita illi ilia; & per latera ad cervicem donec ad caput perveniret, Nec singulare est, quod offertur: plurima enim sic habere testantur historiae: Et nullum est venenum, quod invadat extrinsecus, & non serpat secundum rectitudinem: & secundum rectitudinem non impediatur, exigaturve ligaturis, aut incisuris.

In

In tumorem inguinis ab illidente pede, non semel, ut arbitror, incidistis; propterea poblema, quod proponit, resolvitque Alexander Aphrodisiacus oro, ne fastidiatis. Cur si pes offendatur, Inguen intumescere soleat, & Inguen sanè secundum rectitudinem? Vis animalis ad prostrema usque corporis partes per nervos se porrigit: atque ita quum oblaesus pes sit; crus quidem totum perreptet: sed nihil agit, quoniam locum nullum idoneum invenit: post verò, ubi in Inguen ipsum decubuit; nacta jam sedem aptiorem, subsistit; aggressaque Adenem, vitiat ejus habitum, inque tumorem excitat.

3. Memineritis necesse est eorum, quæ multiplici experimento persuasus; edocet Hippocrates: Peripneumonici, quibus lingua tota, alba, & aspera fit; ambæ pulmonis partes inflammantur: quibus verò Dimidium; una, juxta quam apparet. Eveniatne; id, quia membrana pulmonum, & lingue communis, est bifida: ut explicat Verna; an alio nomine; ad rem nostram ferè nihil. Scimus ex Galeno, quod lingua divisa est in duas partes consimiles; ut si forte paralytica sit una medietas; reliqua motum suum, & sensum non amittat. Scimus per Forestum, quod Interdum altera dantaxat ejus pars dimidia; dextera, sinistra resolvitur citra ullam gustus offensionem: nostram tamen orationem eò pertinere volumus, ut affectionibus Pulmonum indicari dicantur laterum rectitudines. Apud Morgagnum lib. 1. de morb.

Ca.

Capitis epist. 11. num. 14. legimus, quod Generosissimus Senex simul hemiplexia, simul ictero correptus est; ut intra idem latus dexterum, quod erat resolutum se accuratè adeo contineret Aurigo, ut etiam nasi dexterum latus ictericum esset: sinistrum verò colorem naturalem retineret; quando idem flavum sanguinis serum non minus circuibat per sinistrum latus, quàm per dexterum. Apud eundem loco eodem epist. septima num. 12. *Sicut Pulmo, & Pleura, & Pericardium inflammata erant a sinistris: & ita Meninx tenuis inflammata erat ab eodem latere.*

4. Hic Vos latere non patiar Prognosticon Vitæ, Mortisque pro diversitate, vel rectitudine lateris emittendum. Ex decreto Senis nostri *Sanguinis eruptiones e contrario, mala veluti, in splem magno sc. ex dextera parte fluat.* Rimatus Fibros Antiquiorum, quorum vigilie fuerunt in explicandis Hippocraticis præceptionibus, affirmare non aliud possum, quàm unum pro cunctis Galenorum posteritati consignasse: *Videtur Hippocrates ex multa experientia, quam ex particularibus sibi fecit, universalis colligisse. Si quidpiam aliud sapius contingere ipse vidi; ita et hoc.* Duretus, quasi digito monstraret, quamobrem eruptio ex partibus contrariis in pessimo sit omine, fallit expectationem. Audiat, dum Coacas explicat: *Quarendum videtur, quamobrem malum sit profluere sanguinem e diverso in promptu causa est; quoniam nulla hemorrhagia in bonis ducenda, quæ non sit e regione.* Quis hinc

C

le do-

se doctiorem facit, revulget? quis explicatam eventus causam? satius fuerat replicare, quæ alibi: *Id longa usu medendi expertum, & ab Hippocrate comprobatum, ac velut augustissima lege sancitum.* Ne multa: sic certum, fixumq. putant prognosticon; ut sanguinem noliut artis imperio extrahendum, nisi a directo; secus Medici non dicerentur. Naturam sequi, & imitari. Utinam profiteantur, successum quam sepius vidisse! si quid meæ sedulitatiandum est, hic verum arbitror Hippocratem. Quodcumque de prognostico mentionem mecum ipse feci; & animum ad sanguinis evadentis portam, applicui; ruinam, sanitatemve observavi. Filius Dynastæ Sancti Calogeri Villaroel diuturna, continetique febre fatigatus, dolebat lyenem; passus lævæ naris hæmorrhagiam insperato convaleuit: Ioseph Cosentino nostri suburbij accola, & Cereris Minister, prehensus febre, tumentisq. splenis immani dolore, fundit sanguinem e dextera, & intra dies quatuordecim vita decedit, D. Marius Daniello inter Mercatores sericorum, spinam riget universam, torquetur jecur, dexterumq. testem; exturbat sinistra sanguinem, die a Tetani exortu decimo nono emigrat ad Superos, D. Rosarius Paternò Castello Eques Hierosolymitanus, Demarci S. Juliani filius de lyenis dolore conqueritur: lyen nec tumet; nec in manus Medicorum quocumque nomine cadit. Unus enormis status affirmatur: febricitat. dextera, & sane pluries ex intervallo, sanguinem excrevit; abijt die ægrotationis vigesimo in æternitatem.

5 | Quid

Quid hinc? verumac, constantissime prognosticon? Non illo sum animo, ut me vobis offeram inter pythagoricos Præceptores: pluribus eventis opus habeo: propterea factum abunde iudico, si vestram extimulavi curiositatem; si per me successus morborum acrius contemplabimini. Quis tamen prætereat, ab Hippocrate nunquam omittendum peritum a rectitudine: & consultis, quas offert, historiis, non semper exitui confortare prognosticon? Mulier quæ *Belogore capit agrotare e splene*, passa est fluxum sanguinis a sinistra, tamen mortua est. *Cleonastides* dolebat sinistram latus, emisit sanguinem ambabus naribus, & perfecte iudicatus est. *Metz* passus dejectiones biliosas, a dextra nare die quarto sustinuit fluentem sanguinem, & die quinto largiter e sinistra: peccatum biliosarum dejectionum erat in hepate: demum convaluit. Hactenus, ut consultissime vaticinemur.

6 Sed quid fuerit postremo causæ, quare morbo maiorem adscribamus malitiam, exitumque funestiorum; quando sanguis e diverso propellitur? Nemo unus, præter Leonardum Fuchium, (quantum mihi Magistros consulenti licuit invenire) successus rationem obtulit. En quæ loquitur, in aphorismo septimo ex Epidemiorum sexto. *Quandocunque in rectum Natura redundantitas corporis expellit: tum is motus, Naturæ fortitudinem, quæ universa superæqua in locum e directo repulsuræ; miramque redundantiarum paucitatem præstendit; adeoque hoc nomine optimus existit. Qui*

vero *en* aduerso, *fit*, *malus* propterea est, quod facultatem debilem, nec rite superuacuis expurgantem, illorumq. magnam copiam significat. Premamus tanti Viri vestigia, remq. tali methodo aggre- diamur. Esse, obseruarique fibrarum rectitudinem; jam est indubitabile: & monstratum iis præcipue, qui manu medentur. Hæc videtur facere trajectioni materierum pro fibrillis magis accommodatis ad tremorum vicissitudines: porro tumore generato, & extante, quæ invaduntur, flamina distrahuntur; & ad sese trahunt fibras illas, quæ rectitudine consentiunt. Nonne licet intelligere quandam veluti reciprocationem conatuum inter distentas a collecta materia; & rectas præ consensu tractas? Ergo si primùm oppressæ vigeant; ut se revocent in pristinam conditionem; necesse est, ut amendant in tractas; & præcipue si a corde remotiores, & contententes se revocare; sub qua actione debitos fines transilient, ideoque materiam ad se quoque modo pellicient. Hinc cruedum, quod ubi omnes corporis fibræ aqua prædita virtute sunt, Abscessus enascitur secundum rectitudinem. Quod si rectæ, tractaq. fibræ vel nequeant excipere novam materiam præ maiore copia: tum in contrariam partem quasi expectantem, obdormientem, & clanculum deprehensam illa destrudetur. En periculum majus: Dexteræ fibræ vel rigent & distorquentur, ut humorum portionem cohibeant; ideoq. inflammentur, aut convellantur. Vel ita complentur succis inimicis, ut præ re-
dun-

dundantia in sinistras adigant : persuadeant Medicis, necesse est, magis timendum ab imparatarum fibrarum collapsu; quàm si exturbatio sanguinis per eandem dexteram eveniat. Vobisne spectata non est hæc oratio? firmiorem a Peritioribus haurite; vel diligentia vestra confingite, & mecum, ut oro, communicetis. Verùm

7 Quid clamantibus, lateri sano medicinam faciendam sub Paralyfi, convulsioneq. ? Habete paulo plura. Quis ignoret? ab ipsius Medicinæ memoria quæsitus est non sine maxima contentione, positus nervorum intra Calvariam : & inter agmen utrumque pugnantium dubiis penis volavit, volabitq. victoria : quod æquo semper Marte bellatum est; æquo forte bellabitur. Quid me vultis? libenter absolvam, quod potero; sistam scilicet manibus vestris arma, ut possitis pro lubitu opportuniore decernere, & intorquere : deinde aperiam, quorum e numero sum, & a quibus milito. *Res quippe inquit Prosper Martianus in septim. Epid. lect. 1. num. 254. omnium, quæ in Arte contingunt, difficillima : & quæ Doctissimos quosque Viros vehementer exagitavit.*

8 Sinistram corporis medietatem paralyfi, vel convulsione prehendi; si capitis dextera vulnere, abscessu, percussione dstringitur : Et ossa Calvarie sic affici, ut partem percussæ contrariam findantur : inter ea collocandum est, quæ rata sensuum testimonio habemus. Sicuti suo uti iudicio datum non est, delectos Professionis Heroes confu-

lat;

lat; ipsorumq. fidei se credat. Hippocrates ubi de cap. Vulneribus rem finit his, horumque similibus. *Si in sinistra capitis parte ulcus habeat; in dextera corporis parte convulsio corripit: si vero in dextera capitis parte; in sinistra corporis parte convulsio corripit.* Affectionem ossium, quam Medici vocant *Resonitum*, *Contrassuram*, *Infortunium*, aperit, docetq. Celsus; & *follet*, ait lib. 8. cap. 4. *evenire, ut altera parte fuerit ictus; & os altera fiderit.* Ad hunc accedunt Cassius, Alexander, Ioubertus, Aegineta, Fallopius; & pro Artis progressionem eodem venit Malpighius, Val-salva, Lancisius, Wangerus, quorum novissimus, duce matheſi, peculiarem edidit dissertationem, ut confirmaret; uti refert, amplexaturque Heisterus. Quo rationem successus reddant, in varias discedunt cogitationes. Quin singulas ad stateram revocem; verisimiliorem suspendo, quæ nervorum originem eam esse contendit, ut qui a dextris oriuntur; in sinistras corporis partes abeant; in dexteras, qui a sinistris. Loquamur ex Aretæo lib. 1. cap. 7. de nervar. relol. *Si caput primo in dextera patitur, sinistra. Si in lava, dextera, nervorum resolutione laborant, Hoc ideo evenit; quod nervorum initia permutata sunt: neque enim dexteri nervi in dexteram partes secundum rectum usque ad extremum progrediuntur: sed ab initio enati prorsus ad oppositas transeunt; se invicem in figuram: hujus litteræ X. quàm Græci Chiasmon vocant, permutantur.* Securiusne ire, opinabimur, si nostri temporis

ris Anatomicum audieritis; quod suooffensiore pede, felicior eq. manu in fabricam humanam per-ventum est? Accipere licet a Valsalva, in lib. de aure humana cap. 5. num. 8. esse notitiam sibi compertam per annorum plurium labores, & compluribus cadaverum sectionibus confirmatam in universum; nullam in apoplecticis affectibus alterius medietatis corporis resolutionem, cujus causa in opposita cerebri parte non fuerit: quamobrem Bellinus: *Si vera sunt, quae circumferuntur, altera cerebri, vel spinalis medullae parte laborante latus oppositum paralyti affici, sortè id contingit ex implicatione nervorum, ut qui a glandulis dextri lateris oriuntur, exeant per sinistrum latus, & e converso.* Nunquid propterea? nihil, opinor, ad sententiam laudatè dicendam.

9 Patiminor verò sentientes contraria, & noscetis, *Ventosa feret cui Gloria laudem.* Est qui parnegat *Contrafissuram*, exponitq. sensa Galeni, qui 9. de usu part. cap. 17. fuit, inquit, *etiam ob iam causam utile; Cranium ex multis ossibus componi, ut si quando percussum, ruptum fuerit; ne per totum rupturæ ejus progrediantur; sed inbibeantur illic, ut cessent, ubi & saucium ipsum os cessat.* Ictus ergo ad morbos internos videtur non pervadere: & non committi ab osse uno in aliud ad *Contrafissuram*. Est, qui nullam aliorum dictis fidem habet; & negat Æthyopem, quia nunquam vidit; Qui nunquam pertusum os contrarium decernit, sed succussum, ut vasculum aliquod

aliquod a se abegerit, ruperitve. Ipse *Contrafissuram*, quamquam rarenter admodum; evenisse tamen profiteor pro historiae fide; immo testor ex Josepho Meli per malleum icto; atque id sic mihi persuadeo: Nec ossium adhæsus; nec figura calvaria; nec nutritio est æqualis in quibuscumque. Excipitur impetus a synsypite, cætera firmissimo; transfertur undatim ad occiput, quod structura forte debiliore est: cur non fiat in parte isthac rima? Rectene verò, an secus, me ducat ratio; ad rem procul dubio pertinet, *Contrafissuram*, non evincere, quod nervi collocantur in speciem literæ X. porro non sit costans vicissitudo malorum in ossibus: si percutitur enim debilius, finditur, & integro quidem validiore contrario. Puer ex Foresto, lib. 10. observ. 40. annorum novem instrumento ligneo oblongo, paullo supra frontem percussus, septima obiit: Crami oste sublato, in anteriore cerebri parte abcessus repertus est. Si plura in rem desideraris, adite Bonetum; lib. 1. Amacom. Practicæ sect. 3. observ. 23; occurret Juvenis faucibus dextero oculo, & orbita fracta; passus est cerebrum dextera purulentum. Quidam, qui punctim vulneratur circa os temporis, convulsionem partis læsæ. Adolescens, qui accepto contumibili, ut videbatur, in capite, vulnere; sexto die inflammationem, quam secuta convulsio, & paralytis in crure dextero, & brachio: moritur undecimo: e regione partis vulneratæ inter cranium, & menyngem pus inventum. Quid plura?

sermo

Sermonem placet incidere eum eodem Boneto, lib. 4. Sect. 3. in scholio; Capitis vulnus aliquando sequitur convulsio partis oppositæ; aliquando ejusdem paralytis: quandoque convulsio in parte affecti; & paralytis in opposita.

10. Pergamus: Os e percusso diversum plerumque non pertunditur: pertunditur verò Vasculum ali- quod suppositum causa quum tremoris in excutienti- bus solidis; tum humorum, qui eò loci adiguntur: nascitur propterea phlemone partis oppositæ, con- vulsio, paralytis, mors. Cavete, ne fallamini: Convulsio, vel Paralytis e directo respondent in- flammationi: cur causa reputabitur in latere di- verso? Causa credatur percussio, sed remotior: numquid propior inflammatio erit iis procrean- dis impar? Quod asserimus, persuadet curatio: suc- currimus enim non percussæ parti, sed contrariæ: & a contraria saniem extrahimus. Ex Celso: *Si graviter aliquis percussus est; neque ea parte, qua cutis discussa est, rima reperitur: non incon- modum erit parte altera considerare, numquis locus mollior sit, & tumeat; eumq. aperire.*

Ex Amato Lusitano, curat. 42; Percussus Puer versus tempus dexterum; quum versus alteram partem dolere diceret: illicò supra dolentem lo- cum facta est apertura ad cerebrum usque; ubi pus jam confectum: & eductum est: Ægerq. restitu- tus magno plausu intra dies 25. Observationem omninò similem in textore funium recitat Sennert- us e Nicolao Florentino; quod Sanies nimirum.

D

copio

copiosa comparuit aperta parte opposita. Recense-
rem quàm vellem multos, si rem auctoritatibus
conficiendam proposuisssem: uno contenti sinus Hip-
pocrate, ex quo in 4. Epidem. Puer dicitur a Pu-
ero testa percussus: erat ulcus in dextera capitis
parte juxta aurem; videbatur suppurari in maxil-
la: per sectionem neque pus effluxit; neque alle-
vatus est; demùm humerus dexter supporatus est:
ab aure dextera in humerum dexterum: cur non
ita eveniat generata intrinsecùs phlegmone?

11. Quid si quàm rarum est, invasam ex-
trinsecùs partem non inflammari, & rapere in ma-
lam sortem latus, quod subest secundùm rectitu-
dinem? Mercurialis, consult. 64. tom. 2. habet:
*Quotidiana experientia doceri, minimè illud per-
petuè verum esse; neq. ab Hippocrate tanquam rem
semper contingentem proponi: immo potius rarum,
quàm frequentem hunc esse eventum. Claudamus
rivos cum Dureto, a quo sat bibere prata possunt
Non ubi pertusio est ossis calvariae, inquit, de
Pertusionibus numero. 7. in Coacas pagina. 46:
nec e directo ejus convulsio accidit; sed e diverso:
quoniam eò migrat inflammatio convulsionis causa,
quæ tollitur e vicinia directa partis pertusæ ope-
motiosi, si convenienter, & loco adhibeatur. Mi-
grat autem illuc transmissa, & propagata, unde
non habet exitum sicut e membrana, quæ subiacet
ossi pertuso. Itaque si loco vitetur Inflammatio de-
tracto ichore per foramen ossis divisi; nulla su-
pererit convulsionis causa: sin autem seriùs os di-
visum*

visum fuerit, vitari quidem potest convulsio a directo ossis divisi, sed a diverso minimè; quia ichor non erit, quem illa pars e sauciata excepit: hinc veniet inflammatio partium nervosarum, propterea- que ipsa Convulsio. Quid si prætermissa ossis divisi viam ichori ad liberum exitum, non ut par erat muniverit; tum nascitur inflammatio dextera: similiter, ut in sinistra; quæ procul dubio in convulsionem movebit, ubi occupabit genus nervosum, & primum quidem e directo; mox diverso si edfuerit propagata.

12. Si nervos sese ab ortu interfecantes exposuisset in compertis Anatome; esset, cur ejusmodi positum admitteremus. Verùm sententiæ Patroni Valsalva, Lancisius, Mazzinus, erunt conjecturæ, quæ suggeritur momentis virium, & mutato æquilibrio. Expendatur accuratius; an Cerebrum, & Meninges habeant sese uti quælibet pars musculis contrahentibus instructa: an quidquid in latus oppositum potest percussio; queat aliâ causâ, & sine percussione fieri. Vallesius, in 4. ejusd. Hipp. loc. cit; de Atheneo intersectionis doctore sic loquitur *Hujus eventus causam facilem commentus est, sed non addo veram: Nervos nullos in sui lateris partis rectâ ferri: sed sese interfecantes, singulos ferri in latus contrarium: sed quum hoc falsum esse ipsa Anatome indicet, nihil refert a quo dictum sit.* Consulo Peræum, & accipio; *Gemine Cerebri partes, dextra, & sinistra: ipsæ præ se quod sui muneris est, sine oppositæ consensu, conspi-*

D 2

conspiratione, aut commercio insequuntur: alias enim sequeretur, ut paralysis propriè dicta, idest dimidiis totius corporis, quæ sit resolutionis causa; nempe mollificatione, vel obstructione in cerebri parte altera existente, inferret undè secum Convulsionem partis oppositæ: cujus tamen rei falsitatem quotidiana experientia convincit. Consulo Alexandrum Pascoli, & hæc. Supponiamo, che le fibre del collo del colloso rettamente si prolungano si nel cervello si nel cerebello, ammassate in un sol fascio comune dentro la Spina. Consulo Forestum, lib. 10. cap. 11; & lego, Puerum undecim annorum, cuius tota pars dextera paralyti resoluta, neque movebatur, neque sentiebat: periit quarta die, & post sectionem; visum est cerebrum & cerebellum in parte dextera omninò saniosum, putridum, corruptum: in sinistra sanum, album, & incorruptum. Consulo Morgagnum & descripto Senæ, qui ab ulcere cruris resolutus est artus dexterus; & dexterum medullare hemispherium valde fuscum. lib. 1. capit. 5. num. 16. lego Valsalvæ doctrinam, fere in omnibus, non in omnibus respondere. Redeo ad Bellinum, qui postquam, ubi de paralyti protulit, si vera sunt, quæ circumferuntur addit: At si nervi omnes confluunt, quid istud fieri poterit? Profecto ex influxu nervorum omnium nulla est necessitas, cur unum potius, quàm alterum latus corporis latur lasso cerebro vel spinali medulla ad latus idem, vel oppositum atque insuper in Viro amplissimo alterum tantum latus resolutum fuit.

fuit, quum tamen cerebrum utrinque esset spacio corruptum, & universa ipsius, & spinalis medulla moles sanguine obruta: quemadmodum igitur datur Paralysis alterius solum lateris utrinque effecto cerebro: cur non detur Paralysis utriuslibet lateris utrovis latere, vel spinalis medulla laborante?

13. At enim, quæ suggeruntur a Lancisio, sunt, quolibus contradicere nequeamus? Ecce Vobis: contemplamini: *Ad hujus asserti probabilitatem*, ait, observ. 14. lib. 2. de Mortib. subitan. duo præcipue argumenta nos adducunt. Prius est quod passim experimento docemur, percussos, nempe Vulneratos, vel abscessu aliquo tentatos in dextro, aut sinistro cerebri cortice; plerumque Convulsionem, aut Paralysem in oppositis artibus perpeti. Intendite Animum in voces, *Asserti Probabilitatem*: non igitur innotescit Anatome: Quid quæso illud, *Plerumque in oppositis*? non igitur a necessitate structuræ. Si requiritis alterum argumentum, petitur ab ipsamet observatione, quæ offert Paralysem *dexteræ* medietatis corporis: at quæ visa est post dissectum cadaver Pars dextera cerebri? Tabe consumpta, & propterea credita, quæ opportunè secerneret spiritus ituros ad sinistras. *Illud maxime advertendum est*, ait, in glandulis ad quarum ordinem cerebrum refertur, eas graciliores evadere, & inveniri solere, per quas fluida uberius secerantur: eas e contrario pleniores, saturatioresque servari, quæ diu a secretionis officio vacaverint;

Exim.

Exemplo fiat mamma, & renes; quarum sanè adenarum si altera ab usu defecerit, major & crassior; non minor, & gracilior deprehenditur. Quis dederit, Mammam appulsu lactis nunquam distractam, nunquam tumentem, nunquam contrectatam fore majorem, quàm quæ continenter distractitur? Quis hemispherium cerebri dexterum tabidum, flaccidumque non respondere dexterae resolutæ medietati corporis, quando spiritus quum vigore menyngum, tum sanguinis a corde venientis impetu in partes subjectas adiguntur, ibique sustinentur ad robur, & firmitatem? Majora sunt reliqua membra pro exercitio: Bajulorum collum, lacerti Malleatorum, dexterum brachium Gladiatorum: cur unum adenarum genus emacruerit? Siquem verò vehementius oblectat auctoritas; nec unquam in mammis fecit periculum; adeat Morgagnum; a quo, licet aliò spectante, de veritate commonebitur. In Alvi fluxibus, inquit per has potissimum, aut alias glandulas irruere humores intestina, ipsarum etiam magnitudo ostendit, ut in aliis quibuslibet, dum plus secernitur, adaucta. Accipistis? adaugetur universim glandularum magnitudo, in quibus est major secretio.

§ III.

Medicorum planè omnium consensione Pus exquisitè album, æquale, ut loquitur Fernellius, egerit rupta pulmonum vomica. Et quis ad verum pus non decidet necessarium sanguinem? In pulmo-

32
 pulmonibus igitur aperta, rupta; exesa vena vel
 arteriola in parvam quandam eorum regionem se-
 cedit, sensimque in pus intestina particularum con-
 certatione convertitur. Anue alia suppurationis est
 methodus; quando inflammatio absolvitur & nequa-
 quam. Cur febrem, ac dolorem indissociabilem
 Phlegmones comitem arbitramini? Nonne statim
 multo exactiore adjudicatur puri titulus inflamma-
 tionis; quàm dolori, & feбри ab interno, postremum-
 que vanescente, erysipelate? At enim productæ in
 scenam Vomicae, quænam indicia? Habeo ex Lan-
 cisio *Potissimum cognoscitur ex sicca tussi, cum fe-
 tore quasi cadaverico, quem Ægri aërem educendo
 identidem sentiunt.* Consulo nihilominus duos Me-
 dicos præsignes, repentè mortuos a rupta Vomi-
 ca in pulmonibus, uti reportant Ballonius, & Fer-
 nelius: & audio; nullo symptomate impendentem,
 diem vitæ supremum præsensisse: propterea nec fa-
 torem, qualis apponitur a Lancisio indicium suase-
 rim patognomonicum; quum præcipuè ab ulceri-
 bus aut in faucibus, aut in ossis Ethmoidis me-
 tu, queat idem percipi: nec verum, ab recens-
 tis Medicorum mortibus dederim: immò dixerim
 cum Willisio: *Neque per signa ulla patognomo-
 nica dignosci; neque prognosis institui potest, an-
 tequam ictu ferali se prodit: sed tota ejus res in
 insidiis est.* Rumpatur, & Pulmones haud obruat;
 sed sputamentis excludatur, velut a Pleuritide &
 Pulmonia: quæ passim visuntur: quid tum? ade-
 ritne febris necessariò? non ita; resiccate memo-

riam

riam quod suggerat, vel illi altius committite, im-
probari ab Hippocrate sputum Pleuriticorum, ubi
de Prognosticis, *Flavum, & Meracum*, ait, pe-
riculosum & album, & tenue, notandumque. Cau-
sam, quam hic silet; loquitur, in lib. de morb. Po-
pular; habetque? *Sputa rotunda delirium indicant*,
verò admittite esse purulenta; & Galeno haud re-
nutabitis, dum clamat: *In quibusdam febre vacan-
tibus id fieri vidimus; qui per valde longum tem-
poris intervallum, nihil mali pati videbantur, at-
tamen isti omnes postea phthisi consueverunt*. Quis
Phthisicos istiusmodi contemplatus a Vomica; non
autem a Pulmonia male victa sanxerit? egrotatio-
ne una significante, nemo sanè: quando non inju-
ria pronunciat secundum illud *A Pulmonia Pus
a puris sputo Tabes*: Juro per Manes Medicorum
omnium aliter opinantium, Inflammationem non
esse quàm Tumorem, qui pus concipiat.
2. Placeat non omittere historiam ex 4. sect.
6. libri Epid. Hippocr. confirmabit sanè ruptum
tuberculum, & pus: deinde in pulmonibus
absque ulla febre: *Agasis filia*; inquit Hippocr.
per Janum Cornarium quum esset Puella, densum
spiritum habebat, Mulier autem facta, a partu
non diu; dolore correpta leviter; magnum onus
sustulit; & statim quidem in postero aliquid cre-
puisse, visum fuit: postero die; & anhelationem
habebat; & coxam dexteram dolbat: & quum
hec doleret; tunc etiam anhelatio habebat; coxa
verò dolore cessante, etiam anhelatio cessabat. *Spu-
chat*

et spumosa ab initio florida; ubi vero confis-
 set sputum, vomitui bilioso tenui simile erat. Dole-
 rit maxime crura, quum manu laboraret. Hanc
 ab alio arceri visum fuit, porroq. opicula, & bo-
 na: in rebus autem agendis, a clamore, & excan-
 descentia. Quis intelligendo non assequitur, in su-
 perioribus dorsi vertebra, tumorem sensim incre-
 visse; & liberam explicationem negasse pulmoni-
 bus? His tuber flagellatur; spiritu ad conamina
 partitionis inhibito: & in phlegmones jura, quæ diu
 hæsit materia, perducitur intestinis agitationibus:
 hinc dolor: ob ponderis elevationem crescens
 impetus a Pulmonibus ita comprimit Apostema,
 ut hoc resultet, ac discindatur non sine strepitu:
 hinc pus, quod illos appetat ad expectorationem.
 Quid cur Agra manibus ad laborem usa, thora-
 cem doleret, & coxam? Cur in rebus agendis abs-
 tineret excandescentiâ, clamoreque? A superio-
 ribus dorsi vertebra demittuntur ad manus Nervi,
 quorum exercitatione compatiebatur tuber: fibras
 excussa materia fodicabat; & in vicinas irruebat:
 propterea spiratio difficilior, & dolor. Sed unde
 Coxæ consensus? sane vel affectis secundum spi-
 ram inferioribus vertebra: vel tracto in passionem
 utero; quem inter, & pectus, coxamque maxi-
 ma necessitudo. Sub iracundia fervet sanguis;
 tumultuantur spiritus animales; nihil mirum, si
 malè habentes partes malè plectant; si humorum
 circuitui celerius absolvendo non bellè respondeant.
 Nonne clamor, quod extendit pulmones, iis vim

E

infert

interdum quam traducant in tuberculum. Veram
 isthac nihil ad princeps propositum. Curationem
 Muliercule; sed tantum Dieteticam; proponit Hip-
 pocrates; agrotationis exitum non aperit. Galeni
 iudicio paulatim humore extenuato. *Mulier ista per
 federa spirandi difficultate libera fuit.* Si Vallenio
 credimus; *Fortasse curationem ducere dimisit Hip-
 pocrates, quod non valuerit perficere.* Eccei vide-
 bitur ad perfectam sanitatem par, una puris ex-
 pectoratio superfine antiquo; profundog. alcere.
 An putandus tumor fuisse cyrticus & quibus ab-
 indiciis? Consultasset Vallengius mulieri inunctionibus
 per ferra candentia juxta spinam in duobus spatiis
 intercostalibus supremis. Ipse diuturnum usum Te-
 rebinthinae vel Balsami Innocentiani usum inenica-
 vissent. Sed eo redeamus; unde causa hujusce
 historiae sumus evagati.

3 Dilabamur ad extortum in ventre immo
 abscessus; & a dissectis cadaveribus; nec non a
 superstitibus observabimus ingentem puris ebriam
 alias nulla febre; nullo alias dolore nec dolore alias; nec
 febre significatam. Offert apud Bonetum Antonius
 Benevenius Juvenem una crescentis in dies crucia-
 ris immanitate trucidatum; & discendenti cadaver
 Ministro objectum abscessum non sine multa; &
 in nigrum vertente materia, quae putatilis An-
 Bilis. Offert apud eundem Marcellus Donatus;
 Virum licet febre semper multatum; abscessu Me-
 senterii mortuum sine ullo prorsus dolore; dum-
 pus conficeretur.quare addit: *Quod mirum est.*

nunq-

nunquam antea per totum aegritudinis tractatum p-
 ter quam extremo die, quo illi penter intumuit.
 de illius partis dolore conquestus est. Offert Bal-
 lonius ad calcem suorum Epidemiorum, Domi-
 num de Langueil cui turgabant adeo humo-
 res, ut ferè oppressus fuerit toto aqualicula in tu-
 morem elata: excretum est pus facta abscessu. Quae
 febris succasit partim periodica, partim non: con-
 valuit. Vox successit, non inoculat, febrem semper
 comitem: & ly. Partim Periodica, excludit omni-
 nò continuam: quapropter idem Ballonius in pri-
 mo Consiliorum, 112. suggerit ex Galeno excerpta:
 Si in Jecore, Sepis, Ventriculo, Plegmona oriatur,
 Acuta febris forsitan fuerit, quanquam non sit qui-
 dem perpetua verum. Ne multa rem claudat lit-
 mulleus: Si profunde Mesenterium inflammatur,
 febres non sunt continuæ interdum nulla febris indicia
 adsunt, posse Rhodius. Claudat, & Fernelius:
 Ea inflammatio sine manifesto dolore est: febris
 admodum levis, & lenta, sine sui, sine gravi-
 bus symptomatis; nec tamino Aegrum prosteruens,
 nec quotidianas functiones, interpellans. Profer-
 rem: quos notatos singulatim pro mea pra-
 xi, curo, inflammatione perditos, & nulla febre,
 doloreve pressos; nolim tamen uti meo testimonio,
 ut obtineam, quod Iudex contendo decernere.
 Dum hæc scribimus, videmus Sacerdotem Mat-
 theum Consoli, alias Pelacardilli in oppido S. Lu-
 ciæ invasum horrendo frigore, & febre: facit feru-
 pulum erysipelatis siccioris, quod erat metaco Vi-

no indulgentissimus: impetitum locum nullo con-
sequi potuimus argumento: omnia prorsus lauda-
bilis: una constans febris cum pulsibus quolibet
inequalitatis genere inaequalibus creabat molestiam &
octavo per alvum exturbat materiam purulentam,
nono & vivis sublatus est. At enim exempla pro-
feramus, quæ confirmavit Anatomie: Habet Jaco-
bus Trevart, apud Ballonium de quadam Muliere:
Prebensa est paroxismo febris tertianum paroxysmum
referentis: tertio post die idem paroxysmus, a qua
revaluit, & fuit inficiens, & habebat more soliti-
to; locum, & deambulationem cogitans. At acces-
sit rigor tertii paroxysmi ingens, ac tantus, ut ab
eo non potuerit recalescere: interna, conflagravit
incendio: sequenti die, fato equeffo, conquebatur
maximè de dolore at hypogastrium. Invenitur aper-
to cadavere Pulmo aliqua ex parte inflammatus: He-
par exsuccum, & malicoloris: sed uterus erat corruptus,
& quasi gangrena affectus, plenus tabo, & sanis. Hinc

4. Ad Colecorum inflammationem, quæ, dor-
scribente Hippocrate, visa est, modo febres, siquidem
modo carere. In Popularem primo sic fitur.
Plurimis tussis sicca, qui tussiebant, & nihil re-
jiciebant; & voces non longè postea raucofæ. Quibus
verò etiam interposito tempore inflammationis cum
dolore in altero testiculo; quibusdam in utroque:
& aliis quidem febres, aliis verò non jam por-
fò ni fallor, nihil est, quod vel minimum vobis
scitipulum reliquat: propterea interpretationem u-
nus Vallerii approbo: Quibusdam horum ipsorum

etiam

etiam

etiam post quoddam tempus postquam rursus labora-
verant accidebant inflammationes cum dolore,
sive scilicet inflammationes, in alteram, aut ut-
rumque vesiculam, quibusdam cum febre, quibus-
dam sine illa. Atque, ut tacere discant aliquan-
do, qui loqui tacere non didicerunt, audiat
enarratio Galeni. Alii ad validius inclinaverunt,
itaque febricitarunt: nonnulli retinuerant, quod
habuerant temperamentum, febrem excitare im-
possens.

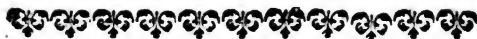
Nomenem, ex his qui manu medentur,
unum reperietis, necentem necessario Phlegmoni-
bus febrim: quare Catterini apud Aemillum tom.
2. cons. 5. mutuatur Sennerti, verba, & Ne-
que solum, ait, in inflammationibus; sed & in
canero, & adentate. & ulceribus sanies generatur
etiam sine febre; Ninnio amplam propositionem
transmitto: sollicitus pro inflammatione dico: Cur
aliam contendemus futuram internarum phlegmo-
nim generationem? nec pretermiserim, quod Ec-
clesie Pastor apud Bonetum lib. 1. de absces. num.
23. ingens oboritur phlegmone in summa dorsi re-
gione: magna carnis frusta sunt ablata sine sensu:
invaserat enim partes sphacelus: Expuebat pus: pu-
rum, & copiosum sine febre, aut leypotimia,
aliore Symptomate, & nihil minus, quam de o-
bitur cogitans, interijt. Inagnantini pede non a-
lio progredi Naturam, quando corporis universi
rigor febrim excitat: & quando febrim inflam-
matio: sit plerumque, ut rigorem sequatur febris.

non ta-

non tamen est necessarium, uti a nobis alio in loco: ita habet: inflammatio trahit febrem, sed non necessario. Et quoniam simile non duplicet, verior in eodem signum Patognomicum dicitur ad convertentiam, cum significato scilicet: Datur Pulsus præter naturam: frequentior, ergo datur febris: atque hæc conclusio: Quis tamen ex hoc: Datur dolor & febris: trahat: Ergo datur inflammatio, quæ ostendebitur constanti exitu a

6. Hic verò Vos, Præceptor observabilis, inquis, His ne consistitur, infam. Pleuritidem sine febre & dolore? Tollim. Febrem assiduam, Dorem, præsentem, Pulsus durum Difficilem Respirationem, esse talis inflammationis indicia, determinati: Exascent, nec in doctrina inconstantiam? Non criminabor Zacutus Lusitanum, qui talia loquitur: Pleuritis, exquisita, interdum potest dari sine febre, alla. Austeres autem omnes arbitrantur: Pleuritidem non posse constare sine febre, de frequenti eventu intelligendos, puta, Non refragabor Morgagno, ejus in vigesima epistola, medica sunt: Ab apertis cadaveribus fuisse Pulmones, quas nulla signa protulerunt: immò, Et comitata quandam, contraria sunt, V. G. Tarditas pulsum, Et 10. Epistola 35, artic. 21, quantum ad dolorem & febrem. Nec tamen, si quando alterum, vel utrumque horum aut abesse; aut vix esse, invenies, continuò putabis, aut nullam esse inflammationem, aut leviorem: nec gangranam, aut sphacelum in eorum esse intestinis non posse, in quibus duo illa præcessisse, non videris.

*videris. Post hos rem sic finio. Non semper
Adolescentes mei tantum prodere Magi-
stro, quantum scire licet. Adultiores
hic loquor: mihi consto; quoniam ali-
bi quod fieri solet examino; alibi
quod potest accidere.*

*...Nec nemus aonium novus Advena pulso;
Nec mea nunc primis albescunt tempora vittis;
Stattius in Alhilleide lib. 1.*

22
The first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the